

1. 11 490.

BOABE DE GRÂU

REVISTA DE CULTURĂ

N-rul 5

ANUL V, 1934

CUPRINSUL

BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII

DIN IAȘI (cu 32 figuri) . . . . . de *KARL KURT KLEIN*

P. E. N.-CLUBUL ROMÂN (cu 18 figuri) de *EMANOIL BUCUȚA*

IN JUGUL DOMNULUI (IX) . . . . . de *IOSIF NYIRŌ*

(cu 6 figuri de *B. Szabó*)

din ungurește de *Ilie Dăianu*

CRONICA. Cărți, conferințe, congrese, expoziții: Pentru satul românesc;
Romane macedonene; George Alexandru Matei la cincizeci de ani.
Turism, sport, educație fizică: Țara în imagini.

(Cu 9 figuri).

Plasă colorată: Barbu Dimitrie Știrbei, Domnul Munteniei

Redactor: *EMANOIL BUCUȚA*

Un exemplar 25 lei

Abonamentul pe an 280 lei

REDAȚIA:
DIREȚIA EDUCAȚIEI
POPORULUI
BUCUREȘTI, II
Str. General Berthelot, 28

EDITURA:
MONITORUL OFICIAL ȘI
IMPRIM. STATULUI
ADMINISTRAȚIA:
IMPRIMERIA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI, V
Calea Șerban-Vodă, 133—135

Palatul Universității din Iași

Biblioteca Universității ocupă partea de mijloc din frontispiciu, atât la etaj cât și la subsol (« Bașcă »)

BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII DIN IAȘI

Biblioteca, al cărei istoric îl facem în paginile de față, astăzi proprietatea Universității din Iași, fu înființată în ziua de 8 Noemvrie 1838.

Fiind ziua onomastică a Domnului Mihail Sturza și totodată și patronul Academiei Mihăilene din Iași, această dată, așa scrie istoriograful universității ieșene, este « însemnată în istoria învățământului Moldovei prin aceea că Domnul dăruie atunci Academiei 600 de tomuri alese care au a fi începutul pentru înființarea unei biblioteci publice, aceea care există astăzi la Universitate și care numără acum — adică în anul 1885 — peste 30.000 de volume »¹⁾.

Istoria acestei biblioteci se grupează în trei etape bine distincte. Prima cuprinde istoricul Bibliotecii « Mihăilene » și merge până la anul 1860, data înființării Universității din Iași. A doua etapă începe cu transformarea Bibliotecii Mihăilene într'un așezământ universitar, « Biblioteca Ulpia », care peste puțin timp, în 1864, devine

« Bibliotecă Centrală », și dăinuiește ca atare până în anul 1916. A treia etapă cuprinde dezvoltarea bibliotecii dela 1916 până în momentul de față care, prin înființarea la Iași a Bibliotecii Fundației Ferdinand, așezată și gata să fie deschisă, pare a însemna începutul unei ere nouă și pentru Biblioteca Universității. Este dela sine înțeles că încăperile luxoase ale Fundației vor atrage cititori și din rândurile studențimii, care avea până acum numai o singură bibliotecă mare la dispoziție, aceea a Universității. Dar nu există niciun motiv care ne-ar putea face să credem că din cauza noului așezământ, Biblioteca Universității va deveni de prisos; ba nici numărul cetitorilor, în continuă creștere până acum — vezi graficul la pag. 283 — va da simțitor înapoi. Dovadă că nici bibliotecile facultăților universitare, deși în ultimii ani mai bine dotate și sălășluite decât Biblioteca Universității, nu au adus nicio scădere bibliotecii centrale.

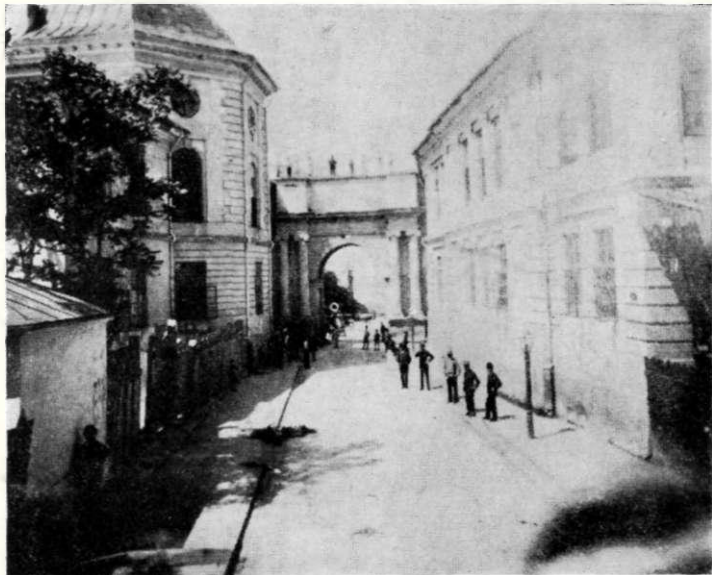
Din contra: Luându-i-se Bibliotecii Universității o parte din sarcina pe care a trebuit să o poarte până acum singură, ea va putea cultiva

¹⁾ A. D. Xenopol: *Memoriu asupra învățământului superior în Moldova. Iași 1885, pag. 67.*

cu atât mai mare energie rosturile ei propriu zise (și care diferă mult de menirea mai universală, și de aceea oarecum mai grea, a unei biblioteci de cultură generală, cum este aceea a Fun-

ținepe să fie biblioteca aceea care este pusă în imposibilitate de a ține pas cu celelalte organe ale corpului universitar¹⁾ ».

Clădirea fostei Academii Mihălene

In casele din stânga astăzi școala de Belle Arte, în cele din dreapta (într'o clădire nouă) Liceul Național. Arcul din fund care lega cele două corpuri de casă, e astăzi dărâmat

dației), anume: a fi bibliotecă de studii, lăcaș și focar al cercetărilor științifice.

În felul acesta Universitatea din Iași își va recăpăta acel institut central, biblioteca, ce cu drept cuvânt s'a numit inima oricărei școli de înalte studii. Tocmai în vremurile de criză în care trăim și când cei răspunzători de soarta neamului și a țării sunt dispuși a lăsa interesele științei pe al doilea plan, este bine să ne amintim de faptul că aportul unui neam la înălțarea culturii umane este condiționat, în bună parte, de activitatea științifică și universitară, iar această activitate depinde direct și imediat de starea și funcționarea bibliotecilor universitare. N'au pierdut nimic din valoarea lor cuvintele spuse în 1870 de distinsul jurist și profesor Rudolf Heinze cu privire la importanța bibliotecilor universitare: « Biblioteca este cel mai durabil și cel mai rezistent, în același timp și cel mai ferit de îmbătrânire dintre institutele universitare. A neglija biblioteca unei universități înseamnă a o lovi pe aceasta în însăși străfunzimile centrilor săi nervoși. Și neglijată

I. Inceputuri de biblioteci publice în Moldova. Biblioteca Mihăileană 1838 — 1860

Înainte de a intra în istoricul propriu zis al Bibliotecii Universității credem nimerit să aruncăm o scurtă ochire asupra împrejurărilor culturale și bibliotecare, din care a luat naștere acest așezământ.

Nu este nevoie să ne întoarcem privirile până în timpurile lui Alexandru Lăpușneanu care, precum se zice, își avea biblioteca lui de autori antici pe cari îi citea în original, sau până la Despot-Vodă, humanistul luteran pe tronul Moldovei și întemeietorul — cel puțin în teorie — al bibliotecii și academiei de la Cotnari.

Dar, pentru a înțelege soarta zbuciumată a bibliotecii universitare ieșene, trebuie să pomenim, măcar în treacăt, de acele începuturi de biblioteci occidentale care, însoțind și promovând orientarea nouă dată culturii moldovenești de un Gh. Asaki și de ajutorii lui, au luat naștere pela începutul secolului trecut în mândra capitală a Moldovei. Căci biblioteca aceasta, rămasă până în momentul de față singura instituție publică de acest fel în întreaga Moldovă, și care dela 1864 până la 1916 se denumia și era de fapt « Biblio-

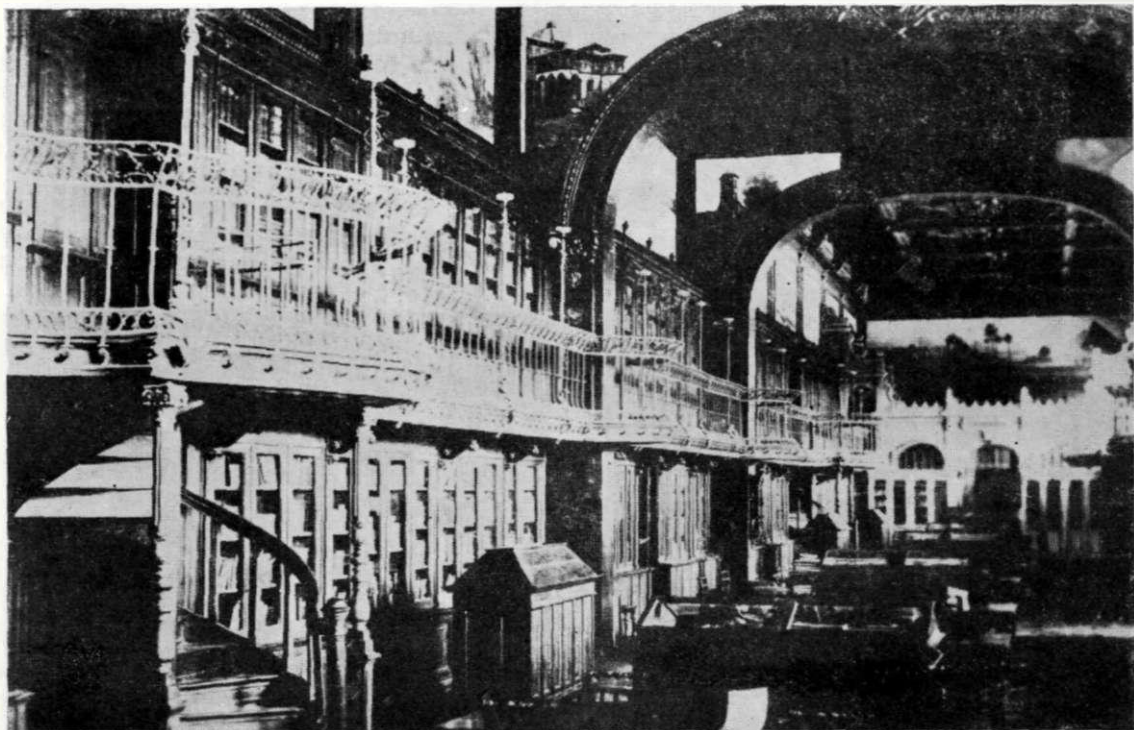
Vechiul palat al Universității, astăzi Facultatea de Medicină. Biblioteca era adăpostită în subsolul din aripa stângă

¹⁾ Reproduse după *Zentralblatt für Bibliothekswesen*, vol. 49, 1932, pag. 396.

teca Centrală» a întregii provincii, și-a asigurat astfel un rol care trecea de cadrul strict universitar și o punea în strânsă legătură nu numai cu dezvoltarea celorlalte instituții de cultură, ci cu întreaga evoluție spirituală a Moldovei. Dacă viața științifică și culturală a Principatelor a căpătat dela Iași îmbolduri din cele mai roditoare, o parte din merit le revine și așezămintelor culturale la umbra cărora marii bărbați ai spiritului și-au format și dezvoltat cultura; printre aceste așezăminte «Biblioteca Mihăileană», «Ulpia», «Centrală», «Universitară» ocupă un loc de frunte.

muri, în Moldova. D-l Iorga, într'un studiu al său despre vechile biblioteci românești¹⁾, arată lămurit cum bibliotecile dela Neamțu, Bisericiani ș. a. au continuat până mai în zilele noastre marea tradiție bisericească din secolii anteriori. Și pe lângă acestea face mențiune de renumitele biblioteci boerești, cum a fost aceea a lui Costache Conachi, pe care d-sa a găsit-o trântită în podul bisericii Bărboiu din Iași; mai descrie o altă bibliotecă botoșăneană «bine chibzuită și așa de sănătoasă» cu cărți bisericești, politico-economice, istorice și literare; apoi biblioteca fa-

Sala de citire a Bibliotecii. Infățișarea înainte de 1932.
Incinta sălii ocupate de vitrine pentru obiectele de artă, predate în 1916 Muzeului de Antichități

În asemenea împrejurări ți se pare curios la prima vedere că savantul doctor sibian Andreas Wolf, în cunoscuta sa descriere a Țării Moldovei din 1805, nu pomenește și de biblioteci; ba dimpotrivă susține că această țară, de ale cărei frumuseți se arată atât de încântat, ar fi chiar lipsită de asemenea așezăminte. Monumente, inscripții, biblioteci nu se găsesc, spune el, nici pe lângă școala Mitropoliei din Iași, nici la biserici sau mănăstiri¹⁾.

Se știe doar îndeobște ce strălucite biblioteci mănăstirești și bisericești au existat, pe vre-

miliei Canta²⁾ cu autorii francezi, greci, poloni, unguri și ruși: toate acestea vrednice continuatoare ale acelor tezaure adunate de Brâncovenеști și Mavrocordați în Țara Românească, de un Dosoftei Mitropolitul, Gligore Ureche, Miron Costin în Moldova.

Este evident că doctorul Wolf căutase (și nu găsisе) altfel de biblioteci decât acestea despre care d-l Iorga cu drept cuvânt spune că aveau un «oarecare caracter public», întru cât posesorii lor le puneau cu largă bunăvoință la îndemâna altora.

¹⁾ N. Iorga: *Vechile biblioteci românești*. In: *Floarea Darurilor*, anul I (1907), pag. 65—82.

²⁾ Cumpărată în 1840, de M. Kogălniceanu pentru guvernul moldovenesc și trecută Bibliotecii Mihăilene.

¹⁾ Andreas Wolf, *Beiträge zu einer statistisch-historischen Beschreibung des Fürstenthums Moldau. Erster Theil*. Sibiu 1805, pag. 256.

El se va fi gândit fără îndoială la acel tip de bibliotecă publică cu care se familiarizase la Sibiu — Biblioteca Brukenthal — sau la Braşov — Biblioteca Honterus, înfiinţată în 1543¹⁾ şi dispunând pe vremea aceea de considerabile colecţii de cărţi — sau poate chiar la bibliotecile

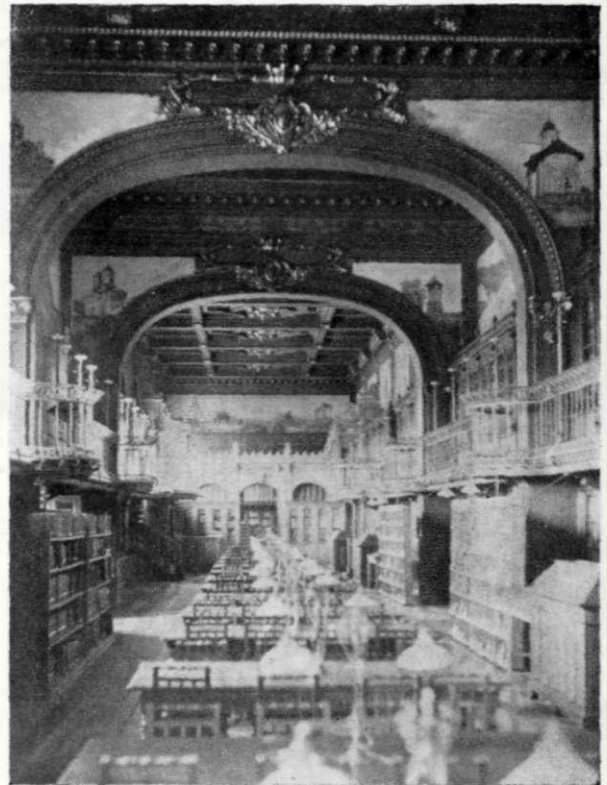
riotă» (Xenopol), fu întemeiat pe lângă mănăstirea Socola Seminarul Veniamin unde, precum ne vesteşte Gheorghe Asaki, «se predă întâia dată gramatica română şi alte cunoştinţe ce se socoteau trebuitoare pentru epanghelma de paroh»; în 1814 începu, în româneşte, în şcoala domnească din Iaşi, cursul de inginerie şi hotărnicie predat de însuşi Asaki; în 1819 ieşiră primii absolvenţi «ce până acuma plinesc lucrări de inginerie»; în 1828 luă fiinţă, în mănăstirea călugărilor greci dela Trei Ierarhi, şcoala vasiliană care, în 1835, fu transformată de Domnul Mihail Sturza, prin adăugarea câtorva cursuri superioare, în Academia Mihăileană.

Invăţământul occidental progresa deci încă încet şi pândit de multe pericole în tânăra lui existenţă. Trebuia însă să învingă, pentru că un popor întreg se îndrepta înspre razele binefăcătoare ale culturii apusene şi îşi asimila cu un dor nespus de mare energiile ei.

Fii de boieri cari în număr tot mai mare îşi făceau studiile în centrele din apus, Paris, München, Viena, avură prilej să cunoască aşezăminte

Sala de citire. Infăţişarea după 1932.
Vitrinele înlocuite cu mese pentru cititori

Sala de citire, aspect dinspre sala profesorilor.
De remarcat tavanul ornamentat şi picturile murale

întâlnite în străinătate pe când îşi făcea studiile; anume tipul bibliotecii fondată şi susţinută pentru uzul publicului cult, mereu la curent cu progresele culturii apusene, mereu preocupată să atragă un cât mai mare număr de cititori dedaţi culturii cărţii.

Dar acest tip de bibliotecă era imposibil în Iaşul anului 1800, pentru că îi lipsea cea mai esenţială condiţie de a putea fi realizat: publicul cetitor.

Invăţământul occidental, care formează un astfel de public, abia pe timpul acela începea să înlăture slova grecească şi metodele «didaskalilor»: în 1804, «pe când era mai în floare epoca fana-

¹⁾ Braşoveanul Ioan Honter scrie în 1543: «Constructa est pro necessitate studiosorum publica bibliotheca, omnigenis bonis auctoribus, theologis, medicis, jureconsultis... referata». cf. *Archiv f. siebenbürgische Landeskunde*, vol. 13, 1876, pag. 154.

bibliotecare de rang. Şi peste puţin timp, nici în ţară prilejul acesta nu lipsi cu totul. Ne gândim în primul rând la bibliotecile boereşti, augmentate după modelul occidentului tocmai de acei tineri

boieri reînțorși din străinătate. În 1827 întâlnim la Iași un singur librar străin, d-l Wild, în 1834 deja patru¹⁾, elvețianul J. Bell, prusianul H. Hemschieg, polono-armeanul F. de Bogusz și supusul austriac (?) A. Emanuel, și treburile le mergeau destul de bine. Din listele cenzurii, instituită în 1828 de guvernul rus și pentru librării²⁾, se vede că ei primeau dese și uneori mari comenzi de cărți. Amintim numai o singură comandă, făcută prin librarul Heinrich Hemschieg și destinată vistiernicului Dumitrah Ghika: Cele 235 de volume cât cuprindea ea — cărți în majoritate germane, dar și câteva franceze — reprezintă cea mai înaltă treaptă de cultură și ar face și astăzi cinste oricărei biblioteci; găsim între ele operele lui Schiller, Shakespeare, Herder, Balzac, Nibelungenlied, Istoria Imperiului Otoman de Hammer ș. a.³⁾

Pe lângă bibliotecile boierești și școlare la începutul veacului al XIX-lea sunt de amintit încă două feluri de biblioteci care, prin relațiile lor cu apusul, erau indicate a pregăti terenul pentru tipul de bibliotecă vizat de doctorul Wolf și care

avea să se realizeze în 1838: bibliotecile consulilor și ale «sudiților», adică ale unor intelectuali de supușenie străină — deși în parte români ardeleni

Picturi murale în sala de citire. Pictura din stânga înfățișează Cetatea Neamțului, cea din dreapta Podul lui Traian la Turnul Severin

Biroul periodicelor. Dulapuri pentru depozitarea revistelor curente

¹⁾ Radu Rosetti în *Analele Academiei Române*, Ser. II. Mem. Sect. Ist., Tom. 29 și 30: *Despre cenzura în Moldova*. București 1907.

²⁾ *Op. cit.*, vol. 29, pag. 326—327.

și bucovineni — stabiliți în țară ca medici, farmaciști, comercianți, profesori, ingineri etc. Din cercurile lor era să vie îndemnul pentru crearea acelei societăți de cărturari, Societatea Medico-Naturalistă, care a fost leagănul atât al evoluției științei românești cât și al primei biblioteci occidentale de tipul doctorului Wolf în țările noastre.

Întâi bibliotecile consulilor.

Din scrierile cunoscutului filoromân Wilhelm v. Kotzebue (căsătorit cu o româncă din familia Kantakuzineștilor moldoveni) care a stat, după 1830, ani de-a rândul consul rusesc la Iași, se poate deduce că el trebuie să se fi aflat în posesia unei biblioteci bogate. Și într'adevăr în lucrarea citată a d-lui Radu Rosetti despre cenzura în Moldova citim că pe la 1830 consulii străini primeau colete de cărți, iar comisia de cenzură interveni la locul în drept cu întrebarea, dacă poate să le dea drumul necontrolate. Răspunsul fu că «trebuesc slobozite fără cenzură, însă comisia să bage de seamă ca particularii

³⁾ Conferința d-lui Rudolf Suțu, *Despre librării și librăriile vechi din Iași*, Tip. Opinia, Iași 1929, reoglindește o situație mult mai recentă.

să nu profite de această cale spre a introduce cărți nepermise »¹⁾). Despre biblioteca consulului francez avem unele indicații în autobiografia contelui Karl Friedrich Reinhard, württembergez de origine, care reprezenta în 1806 la Iași voința lui Napoleon. El povestește în această scriere, tri-

Birou administrativ. Prin ușa deschisă se vede o parte din Biroul Periodicelor

measă lui Goethe în 1828, că tocmai când căminul lui era instalat și «lăzile cu cărțile» sosiseră din Viena, veniră și Rușii²⁾). Iar despre viceconsulul Prusiei dela Iași aflăm că în Aprilie 1822 cferă spre vânzare 8 dintre cărțile sale unui înalt funcționar turc³⁾.

Că sudiții străini, transplantați din țări cu cultură apuseană în mediul Iașului, care abia pe atunci începea a se lepăda de haina fanariotă, n'au renunțat la predilecțiile lor culturale între care era și cartea, se vede pe de o parte din listele de cenzură, pe de alta din faptul că din sânul acestor cercuri porni inițiativa înființării unei bi-

blioteci de lectură în sensul bunului doctor Wolf. Protomedicul miliției moldovene, doctorul Jakob v. Czihak, după nume ceh, după origine neamț din Bavaria, și cu protomedicul orașului Iași, doctorul Mihail de Zotta, român bucovinean, înființară, cu ajutorul unui număr de circa 20 intelectuali în mare parte germani, acel «Jassyer Medizinischer Leseverein», adică Cercul Ieșan de lectură medicinală care avea să devie sâmburele mișcării științifice române moderne¹⁾.

Secretarul societății fu ales Czihak, iar sediul ei provizoriu fu stabilit în casa secretarului, în dosul Sf. Spiridon unde astăzi strada Vasile Conta face colț cu strada Muzelor.

Cercul avea de scop să înființeze un cabinet de lectură și să pună la dispoziția membrilor săi o serie de reviste, fie pentru a fi citite la fața locului fie pentru împrumut acasă. Planul avu parte de o realizare din cele mai fericite. «Mădularii» societății au fost în majoritatea lor medici și farmaciști; găsim însă printre ei și câțiva intelectuali de altă profesie (i. a. pe Alexandru și Niculae Ghika, pastorul Daniel Roth, doctorul în drept Anton Winkler); este deci firesc ca revistele comandate în număr de 12 (dintre cari 11 în limba germană, una franceză) să facă parte mai ales din domeniul medicinei și farmacologiei: Hufelands Journal für praktische Heilkunde; Magazin für Pharmacie und die dahin einschlagenden Wissenschaften; Heidelberger Klinische Annalen etc. Însă aproape jumătate din reviste erau de cultură generală: Neues Bildwerk oder Karlsruher Unterhaltungsblatt; Musarion oder Zeitschrift für die elegante Welt; Das Ausland, Monatshefte in München ș. a. În anul următor singura revistă franceză (La Clinique) fu înlocuită cu una nemțească, afară de aceasta mai fu schimbată Magazin der ausländischen Litteratur der gesamten Heilkunde cu Salzburger Medicinisch-Chirurgische Zeitung.

Din Cercul Ieșan de Lectură Medicinală se desvoltă în anii următori renumita Societate Medico-Naturalistă, prima societate științifică românească, în plină prosperare și astăzi. Rolul pe care această societate l-a jucat în procesul de închegare a culturii naționale este prea bine cunoscut ca să mai insistăm. În paginile acestea societatea trebuie pomenită pentru motivul că, ducând mai departe activitatea bibliotecară a cercului de lectură, ea a înființat cea dintâi bibliotecă publică în sens occidental în Moldova.

Dacă d-l Iorga — și cu drept cuvânt — remarcă despre vechile biblioteci mănăstirești și boierești că ele aveau un caracter semi-public, cu

¹⁾ Ibidem, pag. 311.

²⁾ Eugen I. Păunel, *Informatorii lui Goethe asupra Principatelor Dunărene*. Cernăuți 1932, pag. 15 (extras din «Junimea Literară»).

³⁾ Hans Petri, *Evangelische Diasporapfarrer in Rumänien im 19. Jahrhundert*. Berlin 1930, pag. 64.

¹⁾ I. Simionescu, *Evoluția culturii științifice în România*. Academia Română, discurs de recepțiune XLI. București 1913, pag. 18 ș. u. Pentru cele ce urmează cf. N. A. Bogdan, *Societatea Medico-Naturalistă și Muzeul Istorico-Natural din Iași, 1830—1919*, Iași 1919.

cât mai mult îi revine acest titlu de glorie Societății Medico-Naturaliste care a înțeles să dea bibliotecii ei din capul locului, o publicitate cât mai largă, punând-o la dispoziție chiar și membrilor din provincie. Iată ce spunea articolul respectiv din statutul din 28 Ghenar 1834:

Toți mădularii lăcuitori în Moldova... se vor putea folosi de bibliotecă, de cabinetul de lectură și de celelalte (Art. 35).

Iar zece ani mai târziu noul statut (din 1844), redactat în românește și nemțește avea deja un capitol întreg și bine chibzuit despre « Biblioteca ». Și este de reținut că nu numai membrii ordinari, sau cum le spunea pe atunci: « mădularii ordinari adevărați » aveau dreptul de împrumut, ci și « mădularii ecstra-ordinari împreună-lucrători », « mădularii onorari sau cinstitori », « mădularii corespondenți », în sfârșit precum se pare toți intelectualii, oamenii de bine și doritorii de cultura cărții. Încă din 1834 articolul sus citat prevedea că:

Mădularilor împreună-lucrătoare, ce lăcuiesc afară din Eși, se vor împărtași jurnalurile și cărțile țirculare seau acele ce se vor cere, însă această după rețepisă, și care după trecerea a șesă săptămâni, au a să înturna fără vreo plată a portului.

Iată acum această bibliotecă binisor înche-gată intrând în legături directe cu Biblioteca Academiei, înființată de Mihail Sturza.

Actul de fondare al Bibliotecii Academiei Mihăilene datează din anul 1838; până ce biblioteca putu fi pusă în mișcare mai trecură însă câțiva ani.

Este oare de mirare că Epitropia Învățăturilor Publice, sub oblăduirea căreia se afla atât Academia cât și biblioteca, încerca să contopească biblioteca Societății Medico-Naturaliste, care număra atunci zece ani de existență prosperă, cu cea de curând înființată? La data de 10 Mai 1841 Societatea se trezi cu următoarea întâmpinare:

Potrivit cu luminata hotărîre a Prea Înălțatului Domn atingătoare de înființarea unei Biblioteci publice, în care doritorii să se poată îndeletnici cu cetirea cărților folositoare, *urmează a se statornici această Bibliotecă în casele Cabinetului Istorico-Natural, prin intrunirea atâta a cărților aceluși Cabinet, cum și a celor a Academiei.* Apoi, până la deșertarea acelor case, pentru a nu întârzi un asemenea lucru dorit, Epitropia a hotărât a așeza provizoriu această Bibliotecă în o sală a Academiei și spre aceasta poștește pe acea Soțietate a da după un înadins catalog și cărțile Bibliotecii Cabinetului, ca să se poată orânduî pentru acest scop, iar îndată ce va fi cu puțință se va strămuta toată Biblioteca în casele Cabinetului, adăogându-se și acele ce sunt rânduîte a se cumpăra pe tot anul¹⁾.

Este un lucru aproape firesc că societatea nu se conformă invitației Epitropiei. Ea se opuse

« trunchierii » și luptă cu înverșunare pentru menținerea propriei sale biblioteci, reușind în cele din urmă să respingă definitiv atacurile pornite contra ei. Pe de altă parte încercarea epitropilor școalelor pornea dintr'o considerație foarte justă, anume: Pentru ca să poată lua naștere o viață bibliotecară științifică, e nevoie întâi de centralizare, descentralizarea avându-și rostul abia după atingerea unui anumit nivel cultural și bibliotecar.

În tot cazul, pe data de 1 Septemvrie 1841 Biblioteca Mihăileană fu deschisă fără să fi înglobat tezaurele bibliotecii Societății Medico-Naturaliste.

Despre avutul și modul de funcționare a Bibliotecii ne informează prima ei publicație, un catalog tipărit tot în anul 1841 în două limbi: *Katalogul cărților de cetit în Biblioteca Academiei Mihăilene — Catalogue des livres de lecture de la bibliothéque de l'Académie*¹⁾ « Condi-

Aspect din « bașcă » înainte de anul 1932.
Fotografie din Arhiva Bibliotecii

¹⁾ Institutul Albinei, Iași 1841. În 1843 și 1844 a apărut câte un *Supplément au Catalogue Général de la Bibliothèque de l'Académie Michel*. Autorul catalogului a fost primul bibliotecar, D. Gusti. Deosebit de aceasta s'a publicat un *Regulament privitoriu despre organizarea unei Biblioteci publice, de ținerea și condițiile intrării în sala citirii*, Iași 1841, elaborat prin îngrijirea Mitropolitului Veniamin.

țiunile de primire în sala de citire » puse la începutul acestui catalog, sunt un fel de regulament de funcționare. Ele prevăd consultarea operelor Bibliotecii numai în interiorul ei; împrumut acasă nu există; lectorii pot cere cel mult 3 volume deodată. În ceea ce privește condițiile de admitere,

Acelaș depozit. Aspectul în 1934. În nișele din dreapta și din stânga se văd dulapurile de lemn confecționate de oamenii Bibliotecii

oricine poate fi primit ca cetitor în urma unui « bilet » al Epitropiei: « referendarul », profesorii școlilor și toți aceia cari « pentru darurile folosite » sunt considerați « binefăcătorii așezământului » sunt scutiți de această formalitate.

Stocul de cărți puse la îndemâna publicului cetitor era pe atunci de 562 opere în 2059 volume, grupate pe cinci categorii corespunzătoare cursurilor ce se predau la Academie, și anume: 1. Teologia; 2. Jurisprudența; 3. Filosofia, fizica, istoria naturală, medicina, matematicile și arta; 4. Gramatica, retorica și poezia; 5. Biografii, geografia, istoria.

Cărțile, precum era și firesc pentru timpul acela, erau scrise mai mult în limbi străine. La secția teologiei găsim numeroase opere în limba greacă, la celelalte materii opere franceze și germane. Nu lipseau însă nici cele românești, așa d. e. Petru Maior, Despre începutul Românilor în Dacia; G. Seulescu, Gramatica românească; Gh. Asaki, Poesii; A. Donici, Fabule; Iordache Golescu, Băgări de samă asupra canoanelor gramaticești etc. La reviste găsim Arhiva Românească, Dacia Literară ș. a. Găsim pe urmă unele tipărituri rare, d. e. un Aristotel din 1539, Eusebius Pamphilius, Evangelicae demonstrationes din 1545 și Ecclesiasticae historiae din 1544 ale

aceluiș autor, ambele ediții căutate în lumea bibliofililor.

Desvoltarea exterioară a Bibliotecii mergea pe îndelete și cu noroc. Se remarcă dădăcirea îndeaproape de către Epitropia Școlilor, devenită mai târziu Departamentul de Cultură și Instrucțiune Publică în Ministerul Moldovei. Încă mult mai târziu Ministerul se interesa de toate amănunțele, până și de emiterea cărților de intrare, își dădea avizul cu privire la împrumutarea câte unui volum — așa prin anul 1853 permise să i se împrumute profesorului Titu Liviu Maiorescu pentru studiile ce urmează niște cărți, însă nu mai mult decât trei volume cdată, — atrase atenția bibliotecarului să întrebuințeze o parte din alocația bugetară și pentru legatul cărților și alte asemenea escapade ale unei administrații prea puțin încrezătoare în capacitatea funcționarilor săi.

Împreună cu toată Academia, Biblioteca a trecut prin zile grele în 1847, când Domnul Grigorie Ghika realizează planul conceput încă cu ani în urmă de Domnul Mihail Sturza de a înlătura limba română ca limbă de predare a cursurilor și a introduce franceza. Abia în 1851 Academia își recăpătă vechea ei înfățișare, biblioteca intrând și ea într'o nouă fază de prosperare. De mare folos i-a fost în timpul acesta așa numitul « depozit legal » introdus după modelul bibliotecilor mari din apus și care obliga pe fiecare autor a ceda Bibliotecii din toate publicațiile sale nu mai puțin de cât cinci exemplare¹⁾. Biblioteca la rândul ei era obligată a reține cel puțin un exemplar din publicațiile primite, acesta fiind un mijloc sigur de a lăsa moștenire posterității tipăriturile apărute pe teritoriul Moldovei; restul de 4 exemplare putea fi întrebuințat pentru schimb.

Un mijloc tot așa de binevenit pentru creșterea colecțiilor au fost bogatele donații de cărți și obiecte, făcute Bibliotecii de fecții profesori și elevi ai Academiei. Îndeosebi trebuie pomenită o donație a poetului Vasile Alecsandri din 1853 precum și o colecție de cărți ajunsă în posesia Academiei din Biblioteca renumitului jurisconsult Christian Flechtenmacher (+ 1843).

În felul acesta până la anul 1860 biblioteca ajunsese la 1823 de opere în 4166 de volume.

¹⁾ Despre avantajile și desavantajile depozitului legal vezi ciclul de conferințe publicat de Institutul Social Român în Buletinul Secției Bibliologice Nr. 1 din 1932 sub titlul *Depozitul legal*, București 1932.

II. Biblioteca „Ulpiă“ (1860 — 1864) și Biblioteca Centrală (1864 — 1916)

În anul 1860 învățământul superior din Moldova își găsi constituirea sa sub o formă definitivă prin transformarea Academiei Mihăilene într-o universitate cu patru facultăți¹⁾.

Biblioteca Academiei, luând numele de « Biblioteca Ulpiă », fu cedată Universității și se mută în localul ei — vechiul palat al Domnilor Moruzi, unde se găsește astăzi Facultatea de Medicină. Biblioteca fu instalată în mod provizoriu în trei încăperi. Cu ocazia aceasta biblioteca se degrevă de o parte din inventar, obiecte ce nu țineau în sens strict de cărți, ca pânze, sculpturi, monete, antichități, etc. Așa fură cedate Muzeului de Pictură, înființat de curând, un Rubens (Cezar primind capul lui Pompei), tablouri din școala lui Rembrandt, Murillo, un număr de pictori olandezi, portretele Mitropolitului Veniamin și al Principelui Mihail Sturza, ambele executate de Schoefft, în total 28 de tablouri, — un material după cât se pare prețios de 63 de litografii și un mare număr de opere plastice, 18 capete de ghips, 1 figură anatomică, 1 cap de taur, 13 mâini în diferite poziții ș. a. cari serviseră pentru învățământul artistic în Academie.

De pe urma ridicării Academiei la gradul de universitate profită și Biblioteca. Ce mândru se înfățișa antetul pe scriptele ei: Bibliothèque de l'Université Nationale à Jassi.... Noua eră se introduse sub cele mai bune auspicii. Domnul în-suși, povățuit de către Mihail Kogălniceanu, se interesa îndeaproape de rosturile culturale ale ei; mințile cele mai luminate îi supravegheau progresele; Bogdan Petriceicu Hasdeu ca bibliotecar era chezașia unei eflorescențe strălucite. Biblioteca fu astfel părtașă la entuziasmul care patronă înființarea Universității. El se evidenție printr-o sporire valoroasă a stocului de cărți. Din ordinul Domnitorului, cărțile mănăstirilor secularizate trecură asupra Bibliotecii. Așa intrară în 1861 cărțile din biblioteca vechii Mitropolii, în 1862, 240 (opere) în număr triplu din vestita bibliotecă a mănăstirii Doljești.

Prin aceste două donații Biblioteca se îmbogăți cu 1055 de volume (printre cari 13 broșate și 96 incomplete), în cea mai mare parte cărți vechi bisericești. În anul 1864 Biblioteca deveni proprietara renumitului manuscris al lui Neculai Costin « Ceasornicul Domnilor », un model splendid de veche artă a scrierii, cu chenare pictate cu mâna, manuscris aflat la mănăstirea Răchitoasa; în 1866 urmă biblioteca mănăstirii ieșene St. Sava, un an mai târziu o colecție de cărți grecești dela biserica Nicorița din Iași.

Dar nici particularii nu se lăsară mai prejos. Cât era de mare încrederea în viitorul Bibliotecii, se poate vedea din faptul că printre donatori întâlnim oamenii cei mai de frunte din acea vreme.

Începem lista cu B. P. Hajdeu, bibliotecarul Bibliotecii « Ulpiă », care lăasă ca amintire un număr de cărți, urmează apoi: D. A. Fotino în 1863 cu 39 volume de valoare; d-na Agnes Hodorici în acelaș an cu 88 opere în 135 volume, iar în 1864 cu 340 volume; bătrânul Gheorghe Asaki în 1866, apoi Cesar Boliac în acelaș an cu trei manuscrise grecești; iar cu un an mai târziu Mitropolitul Calinic Miclescu; în 1868 profesorul Stoica cu 371 volume și 29 manuscrise; în 1869 fostul bibliotecar Câmpianu, urmașul lui Hajdeu, cu 226 vol.; în 1871 Prințul Grigorie Sturza cu 384 vol.; în 1874 Titu Maiorescu cu 44 opere în 75 vol.; în 1904 Theodor Burada cu 95 opere în 118 vol.; apoi donația Gh. Bantaș

O nișă din « bașcă », înainte de asanare.
Fotografie din Arhiva Bibliotecii

în 1889/90 cuprinzând 696 vol., donația Hachette în 1898 cu 330 vol., donația Meleghi 1900 cu 220 vol.; înainte de toate însă marea donație a lui Vasile Adamachi. Acest nobil bărbat, care

¹⁾ Facultatea de Teologie fu desființată chiar în acelaș an; în 1879 fu înființată facultatea de Medicină.

gospodărise o viață întreagă cu atâta economie pentru a lăsa Academiei Române o moștenire de 2 milioane jum., a înzestrat Biblioteca ieșană cu 1498 volume.

Alături de Vasile Adamachi trebuie trecuți la loc de frunte în cartea de aur a Bibliotecii doi

universitară. Iată însă că legea învățământului universitar, promulgată în 1864, omite a se ocupa de bibliotecă. În schimb în același an fu întocmit un regulament pentru bibliotecile publice, care avea de scop să organizeze în mod unitar bibliotecile din țară. Acest regulament schimbă radical situația bibliotecii «Ulpia». Biblioteca Universității devine o bibliotecă publică, «Biblioteca Centrală». Acest lucru ar putea să pară curios, este însă foarte explicabil. Căci nu exista încă pe atunci viață universitară, o comunitate de magiștri și discipoli ai științei în înțelesul de azi. Numărul studenților era redus; nici vorbă de o clasă de savanți¹⁾. Încă legea învățământului superior din 1879 prevede scopuri pur practice pentru Universități: pregătirea profesională a viitorilor funcționari, a profesorilor, medicilor, avocaților etc. Rostul propriu zis al Universității, educarea spiritului cu ajutorul cercetării științifice, nu era luat în considerație. Necorespunzând așa dar unei trebuinți reale, Biblioteca Universității își pierde în mod firesc situația ei specială și fu integrată în cadrul bibliotecilor publice.

În ce privește situația bibliotecară a așezământului, ea rămase destul de bună

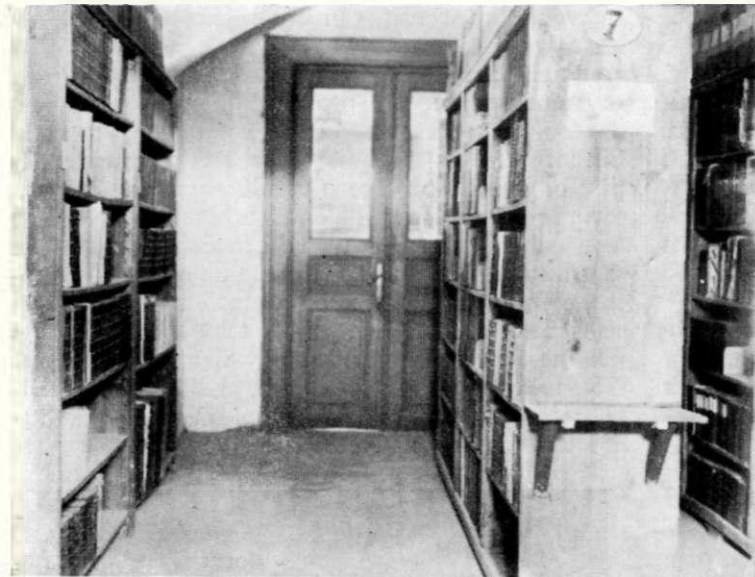
și după această schimbare. Regulamentul din 1864²⁾ prevedea trei tipuri de biblioteci publice: biblioteci didactice speciale; biblioteci comunale, în orașele mai mari, și biblioteci centrale. Dintre acestea din urmă erau a se înființa două: una în București și alta la Iași.

Având în vedere că timp de 62 de ani Biblioteca din Iași a ființat ca o bibliotecă centrală, schimbându-și complet structura ce-o avusese mai înainte, istoria dezvoltării sale dela 1864—1916 trebuie privită în funcțiune de Regulamentul din 1864.

În ce privește definirea în principiu a tipului Bibliotecilor Publice Centrale, legislatorul pare a se fi gândit — deși evită termenul special — la tipul bibliotecii științifice cu un adaos de atribuții de arhivă și muzeu. De aceea împarte biblioteca în cinci secții: cărți, manuscrise, stampe, numismatică, rarități. Știm că în anul 1860 Biblioteca înlăturase din inventarul ei tot ce nu ținea în mod strict de cărți. Ei bine, în 1867, adică numai șapte ani mai târziu, ea posedă din nou 400 de monete și medalii de argint din timpul lui Nero, Domițian, Traian, Deciu, Constantin Clorus,

¹⁾ Cf. critica lui Alexandru Philippide, *Specialistul român, contribuție la istoria culturii românești din secolul XIX*. Iași 1907.

²⁾ Reprodus în *Anuarul Universității*. Iași 1895/96, pag. 276—286.

Aceeași nișă după 1932

dintre ctitorii ei: Constantin Hurmuzaki și Ludovic Steege. Primul descendent din renumita familie Hurmuzaki, de origine moldoveană, dar stabilită în Bucovina, fiind împământenit în Moldova, a jucat un rol important în viața publică în calitate de ministru de justiție și președinte al Curții de Casație și unul dintre principalii luptători pentru unire. Înființându-se prin 1850 «Biblioteca Teritorială» (Landesbibliothek) la Cernăuți, el se grăbi să-i facă o donație de 202 cărți românești, pentru ca literatura românească să fie reprezentată în mod demn și în această bibliotecă. Mort la Viena în anul 1869, el lăsa întreaga sa bibliotecă, bogată în cărți de valoare mai ales din domeniul istoriei, în total 7461 volume, Bibliotecii Centrale din Iași, care le luă în primire în anul 1871. În anul următor donația Hurmuzaki fu instalată în două încăperi noi în frontispiciul palatului universitar, formând un «catalog» propriu (azi catalogul III). Aproape în același timp fură luate în primire din succesiunea lui Ludovic Steege, fost ministru de finanțe sub Ioan Alexandru și Principele Carol, 892 opere în 1449 vol.

Rareori o bibliotecă s'a bucurat de mai mare sprijin din partea unor nobili donatori decât Biblioteca din Iași. Cu o zestre atât de bogată, cu bibliotecari destoinici și având sprijinul Ministerului, Biblioteca «Ulpia» ar fi putut corespunde de minune menirii sale de bibliotecă științifică și

altele românești, precum 133 de pe vremea lui Simeon Movilă, o serie de monete ale diferitelor state europene moderne; la acestea se mai adaugă vreo 150 de monete de bronz, două treimi antice și o treime moderne; vreo 50 de medalii moderne și o serie de obiecte de alt soi, precum o statueta a lui Cupido, o imitație în miniatură a Columnei lui Traian pe postament de marmoră, idem columna lui Antonin, 4 vârfuri mici de sulite, o bucată de pafta cu trei pietre roșii ș. a. — obiecte, care se înmulțiau mereu prin donații și care evident nu-și aveau locul într-o bibliotecă modernă. Căci după concepția nobililor ei ctitori, cari o înzestraseră cu atâtea cărți de mare valoare, Biblioteca din Iași trebuia să fie o bibliotecă modernă. Din păcate însă nu și după organizarea pe baza Regulamentului din 1864 și nici după conducerea ei.

Pentru a feri avutul Bibliotecii de înstrăinare și deteriorare, Regulamentul din 1864 adoptă privitor la bibliotecile centrale sistemul, atunci deja părăsit în apus, al așa ziselor « biblioteci de sală » (Saalbibliothek). Spre a înțelege motivele pentru cari biblioteca din Iași a corespuns, în acest lung răstimp atât de puțin așteptărilor mari care se puseseră în funcționarea ei, este necesar a se arăta pe scurt în ce constă sistemul bibliotecar impus prin Regulamentul din 1864.

Se știe că în evul mediu exista obiceiul de a expune cărțile, în anumite cazuri legându-le chiar cu lanțuri, pe pupitre. În secolul 16 și 17, datorită tiparului, cărțile începură a se înmulți enorm. În fața acestei avalanșe, biblioteca medievală trebuia să facă loc unui nou tip de bibliotecă, anume « bibliotecii de sală ». Se concentră adică toate cărțile pe cât posibil într-o singură încăpere, mare, instalate fiind în niște dulapuri încăpătoare lângă pereți. Cărțile înmulțindu-se, dulapurile se ridicau și ele tot mai sus, astfel că dela o vreme nu mai puteau fi abordate decât cu scări sau cu ajutorul unor galerii anume construite de-a-lungul pereților.

În mijlocul încăperilor rămânea mult loc liber, nu numai pentru mesele cetitorilor, ci și pentru mesele de lucru ale funcționarilor; ba în aceeași încăpere mai intrau și dulapuri și vitrine pentru monete, rarități, busturi, statuete, curiozități ș. m. a.

Datorită acestui sistem cărțile puteau fi servite pe loc, lucru foarte comod pentru cetitori, cu toate că umblatul prin sală producea zgomot. Pe de altă parte bibliotecarul de regulă nu prea puneă preț pe un număr mare de cetitori. H. Uhlandahl, care face descrierea amănunțită¹⁾ a acestui tip de bibliotecă veche, ce seamănă perfect cu starea Bibliotecii Centrale din Iași în a doua jumătate

a secolului XIX, ba și în secolul XX, relatează că până prin secolul XVIII bibliotecarul putea închide instituția pe tot timpul iernii « din motive de sănătate », fără ca cetitorii sau autoritățile să se scandalizeze de această stare de lucruri; iar alți bibliotecari în dările de seamă anuale își exprimau satisfacția că prin reducerea orelor de frecvență au reușit « în mod excelent să stăvilească prea marea afluență » a vizitatorilor. Cărțile erau ferite cu multă grijă de deteriorare, deci nu se împrumutau. Și profesia de bibliotecar era concepută cu totul altfel decât se obișnuiește astăzi. Bibliotecarul se străduia să facă cunoscute bogățiile bibliotecii pe care o conducea prin publicații savante cu caracter filologic, arhivar etc. Nimeni nu-i cerea însă să-și pună la încercare pregătirea sa științifică, ocupându-se de probleme de biblioteconomie, de călăuzirea cetitorilor, sporirea și selectarea stocului de cărți, catalogare etc. Multe volume a publicat și în multe polemici s'a angajat Gotthold Ephraim Lessing ca bibliotecar la Biblioteca din Wolfenbüttel, așa încât deveni cunoscut în toată lumea; se zice însă că n'a existat

Depozit din «bașcă» înainte de anul 1932.
Fotografie din Arhiva Bibliotecii

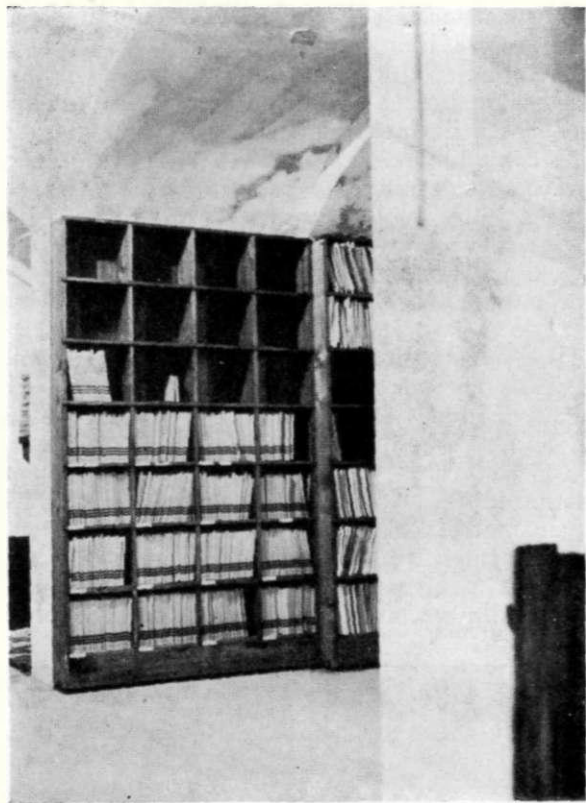
niciun singur om, căruia bibliotecarul Lessing să-i fi împrumutat vreo carte.

Acestea s'au petrecut în secolul al XVIII-lea. Cu un veac mai târziu, « Regulamentul Bibliotecilor

¹⁾ În *Bibliotheken von gestern und heute*. Berlin 1932, pag. 145 ș. u.

Publice » ar fi putut și ar fi trebuit să înlocuiască sistemul bibliotecii de sală cu un altul. Când colo, de frica pierderii cărților sau a uzării lor prea repezi, s'a adoptat sistemul bibliotecii de prezență, care a degenerat însă până la tipul învechit al « Bibliotecii de sală » descris mai sus, stabilin-

Acelaș depozit în 1934.

Dulap de broșuri « format III ». Depozitare sistem Gülich-Kiel

du-se prin art. 50: « Nici o carte și nici un obiect al bibliotecii, sub nici un cuvânt, nu se va da afară din sala de lectură, fără de specială autorizare a comitetului bibliotecii ». Iar din comitet făceau parte: decanii celor patru facultăți, revizorul școlar și bibliotecarul în calitate de secretar.

În sarcina acestui comitet cădea toată administrația bibliotecii, bibliotecarul și ajutoarele sale nefiind decât organe de execuție. În afacerile administrative se mai amesteca însă în mod direct și Ministerul, înăbușind prin aceasta orice inițiativă a bibliotecarului. Cu un sistem învechit, cu o administrație birocratică formată de nespecialiști, era firesc ca Biblioteca să nu poată prospera. Nu este de tăgăduit că în postul de director au fost numiți îndeobște oameni destoinici, un B. P. Hajdeu, Mihai Eminescu, D. Petrino. Dar din nefericire nu s'a gândit nimeni că funcția de director cere toată puterea de muncă a unui om. Căci cum altminteri s'ar explica tradiția

ieșană de a însărcina cu conducerea bibliotecii de obicei universitari cu interese cu totul în altă direcție decât în domeniul biblioteconomiei, și totdeauna fără pregătirea bibliotecară necesară? Pentru tipul bibliotecarului erudit în felul lui Lessing avem la Iași câteva exemple foarte elocvente. Așa de pildă, în calitate de bibliotecar, Mihai Eminescu își propuse redactarea unei gramatici a limbii sanscrite, ceea ce a și făcut. Sau: Fiind bibliotecar, Hajdeu se adresă bibliotecii din Odesa pentru o carte rară din secolul XVII, « Histoire des troubles de Moldavie », și se apucă să o copieze. Iar ani de zile după plecarea lui Hajdeu dela Biblioteca din Iași, consulul rus intervenea mereu ca să se restituie acea operă....

Tocmai Hajdeu era de altfel prototipul bibliotecarului patriarhal, schițat mai sus. Plecând dela Bibliotecă, el a lăsat « în urma sa un trecut sgomotos datorită războiului dus cu Consiliul Universitar de pe vremuri. Evacuat din domiciliul particular, Hajdeu se mută cu toată mobila personală în Bibliotecă, unde ia măsuri să nu mai intre nici un cetitor, care desigur îl incomoda. Ocazia este bine venită numeroșilor adversari cari prin Consiliul Universitar îl somează să plece, ceea ce Hajdeu nu se grăbește să facă, după cum se vede dintr'o vastă corespondență dintre el și Consiliu » (Budac).

Cam aceeaș stare de lucruri patriarhală o reoglindește și ancheta ce fusese înscenată în anul 1875 contra lui Eminescu.

Acele procesuri sunt publicate ¹⁾ și se vede clar că totul fusese o înscenare a partidului la putere care, prin acuzația că Eminescu ar fi sustras cărți și obiecte din Bibliotecă, vroia să lovească în « Junimea ». Se mai adaogă și ura personală a unora dintre protagoniștii înscenării triste, prin care i se imputa directorului-poet că ar fi înstrăinat « un dulap boit galben cu geamuri, un dulap boit cenușiu, două foteluri îmbrăcate cu piele și mușama și o masă de frasin de formă eliptică »; afară de aceasta mai era acuzat că ar fi furat sau pierdut 99 « opuri » în 173 volume. Lui Eminescu i-a fost ușor să respingă acuzațiile ce i se aduceau. Pledoaria sa aruncă o lumină semnificativă asupra stării Bibliotecii. Eminescu susținu că operele « din procesul-verbal al d-lui Primprocuror într'adevăr nu se vor fi găsim în rafturi sau la locul lor, pentrucă sistemul vicios de a ține patru, cinci biblioteci într'una face să se întâmple foarte ușor așezarea unei cărți în capitolul de acelaș nume din celelalte biblioteci. Astfel eu cred, că acele cărți nu lipsesc în realitate, ci că trebuie să fie neregulat puse în bibliotecă » ²⁾.

¹⁾ De Octav Minar în lucrarea sa *Eminescu în fața justiției*. București 1914, pag. 41—89.

²⁾ Minar, *op. cit.* pag. 83 ș. u.

Eminescu se referia aci la sporurile de cărți și la modul lor de inventariere și catalogare. Începând cu anul 1865, toate cărțile noi erau trecute într'un registru inventar. Donațiile mai mari se păstrau și inventariuau însă ca biblioteci de sine stătătoare. Din registrul inventar cărțile erau apoi trecute într'un alt registru, un soi de catalog primitiv pe materii, întocmit pe baza unei clasificări sistematice și a unei subclasificări în cadrul celei dintâi, pe limbi. Avem a face în fond cu acelaș sistem de catalogare pe care îl întâlnim în catalogul din 1841, și apoi și mai clar încă în « Catalogul Generalu alu Bibliotecii Centrale din Iasi ridigeatu de Cesar Catanescu, Bibliotecariu »¹⁾.

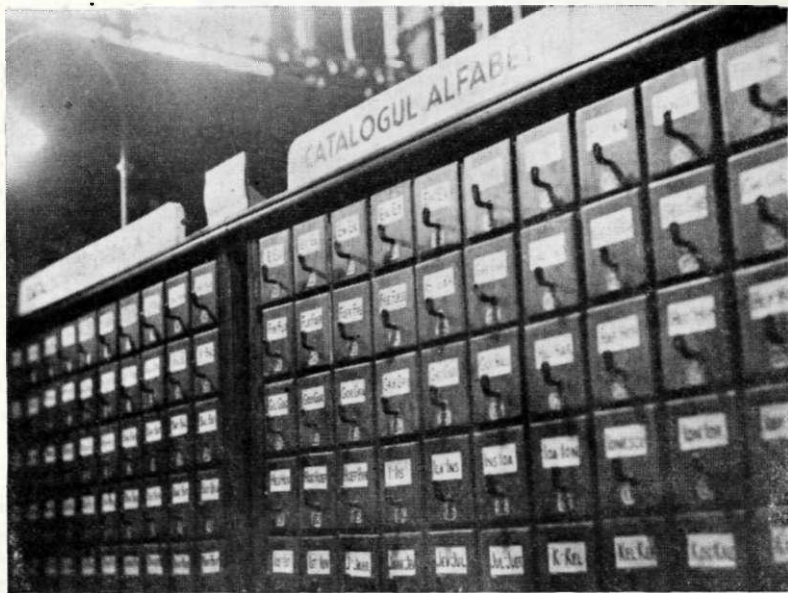
Catalogul Cătănescu are o clasificare ceva mai amănunțită decât cel din 1841; așa de pildă științele naturale sunt împărțite în istorie naturală (botanică, zoologie, mineralogie), chimie, fizică și astronomie, iar în privința limbii cărților, graiul românesc este mult mai bine reprezentat decât cu 15 ani în urmă. Riscat din punct de vedere bibliotecar este însă amestecul a două principii diferite — materia și limba — adică un principiu de fond cu altul formal, în catalogul sistematic. Lucrurile se încurcă însă și mai mult, din cauză că periodicele, care din punct de vedere tehnic cer un tratament deosebit de cel al cărților, fură operate în registre și cataloage după aceeaș rețetă.

De dificultăți serioase nu putea fi vorba atâta vreme cât stocul de cărți era relativ mic; în curând însă numărul cărților începu să crească în mod considerabil pe cale de donații și prin cumpărături, pentru care Biblioteca dispunea de un buget anual de 4000, apoi 4500, 7000 și la urmă de 15.000 lei, — dar mai ales de pe urma depozitului legal. În anul 1876 existau în Bibliotecă după inventar 10.265 opere în 27.596 volume, 813 monete, 227 tablouri, 234 bucăți rarități; în luna April 1904 Biblioteca posedă 121.113 vol., în anul 1910 80.000 opere în 300.000 vol.

Pentru o mai ușoară depozitare a unui atât de mare număr de cărți, fu introdus în anul 1893 numărul curent, o inovație îmbucurătoare din punct de vedere bibliotecar, dacă aplicarea ei s'ar fi făcut în mod consecvent și dacă cetitorului i s'ar fi pus la îndemână un bun catalog. Iată însă care era procedeul în această privință: cărțile erau catalogate cu o întârziere regulată de apro-

ximativ doi ani de zile; se compilau cataloage fixe după sistemul arătat mai sus, și anume câte un catalog pentru fiecare an în parte. Astfel că pe la sfârșitul epocii de care vorbim, cetitorul era nevoit să răsfoiască mai bine de 15 cataloage (scrise cu mâna!) pentru ca la urmă de multe ori tot să nu afle cartea de care avea nevoie. Căci din cauza acelu « sistem vicios », cum îl caracteriza foarte bine Eminescu, « de a ține patru-cinci biblioteci într'una », sistem care nu admite nici cea mai mică neglijență din partea funcționarilor, cărțile începură a se rătăci în număr din ce în ce mai mare, fără ca să fi existat posibilitatea unui control eficace. Se poate afirma fără exagerare că într'o bibliotecă mai mare rătăcirea unei cărți e tot una cu pierderea ei. Iată cum Biblioteca din Iași ajunse cu timpul într'o stare, în care cu toată bogăția ei de cărți, îi fu tot mai greu de a-și servi vizitatorii.

Din această situație nu schimbară nimic nici fondurile speciale și nici mutarea Bibliotecii din palatul Moruzi în noul local al Universității din strada Carol. Mutarea în falnicul palat din str. Carol, care adăpostește și astăzi biblioteca, avu loc în anul 1897. Dar în noul local minunat ornamentat și cu picturi murale, nu existau încăperi pentru administrație și nu existau nici magazine pentru cărți. În schimbul celor șase camere din vechiul local, i se dădu Bibliotecii

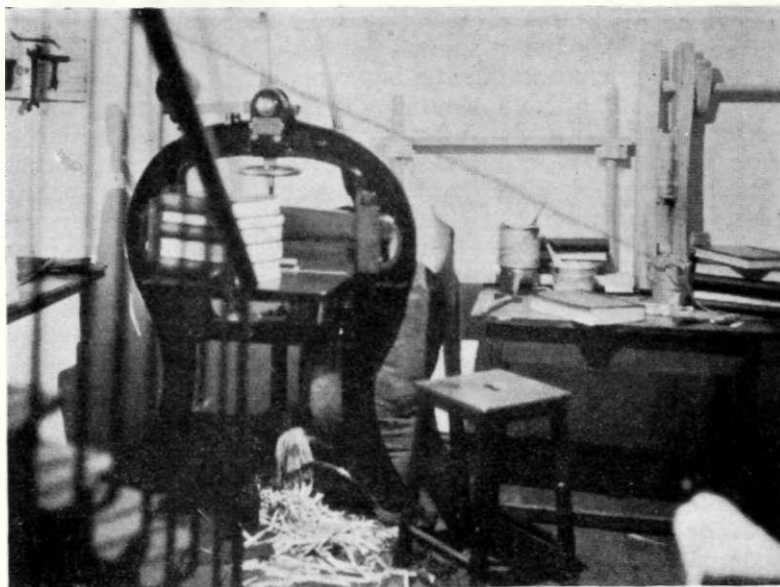
Catalogul alfabetic pe autori

în fond o singură sală. Și ce folos că această sală era mare și peste măsură de frumoasă, cu mobilier de stejar și parchet, cu un plafon splendid, care singur costase — pe atunci — suma fabuloasă de peste 100.000 lei, cu fresce de-a-lungul pereților

¹⁾ Tip. Societății Junimea, Iași 1868.

reprezentând edificii monumentale din antichitate și din trecutul românesc etc. etc. Impresia pe care această sală o făcea asupra vizitatorilor era de așa natură, încât un călător atât de versat cum e d-l Iorga putea să afirme că nicăieri în Europa nu a întâlnit alta mai splendidă. Dar ce

Aspect din legătoria Bibliotecii

folos? Nu frumusețea este esențialul pentru o Bibliotecă, ci condițiile de studii pe care ea le poate oferi. Decât, în ce privește Biblioteca Centrală din Iași, în preajma veacului al XX-lea, acele condiții deveniseră cu totul insuficiente.

Există din partea d-lui Nicolae Iorga o descriere amănunțită, prin care a atras luarea aminte asupra acestei stări de lucruri. Intr'o serie de articole în limba franceză, publicate la 1899 în l'*Indépendance Roumaine*¹⁾, el făcu o aspră critică sistemului de conducere și administrare a bibliotecilor românești în general, și în special a celei din Iași. Tabloul ce ni-l prezintă este impresionant, iar sentința de-ade dreptul zdrobitoare. Se prea poate ca d-l Iorga să fi greșit în unele chestiuni de amănunt. Profesorul I. Caragiani, pe atunci director al Bibliotecii, s'a și grăbit de altminteri să-i arate pe larg «inexactitățile»²⁾. Dar privind lucrurile în totalitatea lor, critica d-lui Iorga a fost îndreptățită. Cea mai bună dovadă o constituie experiențele de mai târziu³⁾ și măsu-

rile ce fură luate chiar de către cei în drept pentru înlăturarea neajunsurilor.

Obiecțiile d-lui Iorga se refereau la trei lucruri. Întâi la stocul de reviste, cărți și manuscrise, care toate erau necomplete, fiindcă nu fuseseră colectate în mod sistematic; și situația era invariabil aceeași atât privitor la cumpărături cât și la depozitul legal. (Dar, în definitiv, ce rost avea o colectare cât de perfectă, dacă materialul adunat nu se putea utiliza?).

Cetitori d-l Iorga nu întâlnise în timpul vizitei d-sale la Bibliotecă. Dar ce anume aveau de căutat cetitorii la Bibliotecă, întrebă d-sa, dacă această Bibliotecă nu era în stare a le oferi nimic?

O a treia observație a d-lui Iorga are ca obiect administrația. Dar despre ce fel de administrație putea fi vorba, dacă nu exista nici loc necesar, nici mobilierul administrativ și nici bibliotecarii pregătiți? Este adevărat că unul din bibliotecarii Iașului, d-l Eugen Boureanu, a publicat chiar și o lucrare de biblioteconomie, un rezumat după manualul clasic de știință bibliotecară al lui Graesel. Această broșură are meritul de a fi, după câte știm,

prima lucrare în materie de biblioteconomie în limba românească¹⁾. Ceea ce reprezenta însă această publicație, nu era decât un *pium desiderium* — cel puțin pentru Iași — departe de realizare. Căci iată ce constată cu 12 ani mai târziu Rectorul și Senatul Universității din Iași într'un raport oficial către Minister:

«Nu există în Iași decât o singură bibliotecă care servește și studenților și particularilor. Această bibliotecă nu are local propriu, ci e adăpostită în localul universității. Nu are catalog și a fost ani de zile astfel administrată, că mai toate lucrările în mai multe volume sunt descomplete. E lipsită complet de spațiu și de loc încât nu poate primi o serie de vreo 20.000 de dublete pe care Academia Română i le pune la dispoziție. Mare parte din cărți se găsesc într'o rezervă, în subsolul Universității, în care umezeala distruge ce mai rămâne dela șoareci»²⁾.

Intr'o altă dare de seamă adusă și ea ca și cea de mai sus la cunoștința opiniei publice sub formă de broșură, însăși Comisia Bibliotecii constată că Biblioteca Centrală «este atât de primitiv or-

¹⁾ Strânse în volumul *Opinions sincères. La vie intellectuelle des Roumains en 1899*. Par N. Iorga. București 1899.

²⁾ I. Caragiani, *Neadevărurile colomnioase ale profesorului Nicolae Iorga în privința Bibliotecii Centrale Iași*. București 1899.

³⁾ Cf. mai ales G. Pascu, *Cronica Ieșană (Biblioteca Centrală)*. *Viața Românească*, vol. 19, 1910, pag. 475—482.

¹⁾ Eugen Boureanu, *Indrumar în organizarea și administrarea Bibliotecilor*. Iași 1913.

²⁾ Alex. Slătineanu, *Situația Universității din Iași*. Extras din Anuarul Universității Iași 1924/25. Iași 1925, pag. 20. (In Anuar pag. 120).

ganizată și deci în neputință de a funcționa, că fără exagerare ar merita titlul de Bibliotecă antediluviană »¹⁾).

Era clar că această stare de lucruri nu mai putea dăinui.

Reorganizarea porni dintr'o idee nouă despre menirea studiilor academice, despre rostul științei și al bibliotecii științifice.

III. Biblioteca Universității 1916—1932

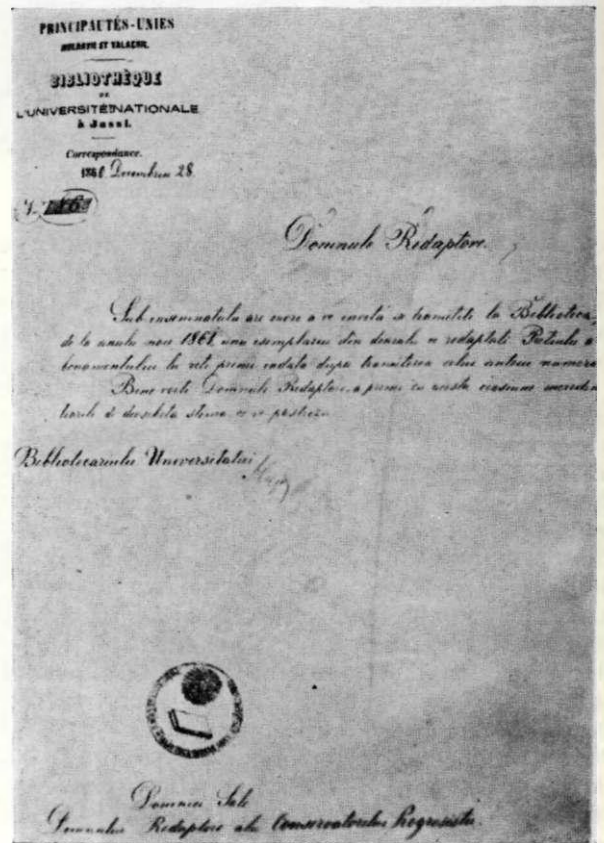
La 9 Octombrie 1904, cu ocazia solemnității deschiderii cursurilor universitare în prezența M. S. Regele Carol I, d-1 I. Găvănescul, profesorul de pedagogie dela Facultatea de Litere, rostind discursul solemn de deschidere, vorbi despre ființa și menirea universităților²⁾. Legea universitară din 1879 nu vedea în Universitate decât o instituție de pregătire a slujbașilor statului și a profesioniștilor intelectuali. Conferința d-lui Găvănescul ilustrează cât se poate de bine cât de mult evoluaseră în răstimp opiniunile cu privire la rostul studiilor universitare. Vorbind de o triplă menire a acelor studii, conferențiarul arată că ele au totuș un singur centru către care converg: știința. Astfel universitatea urmărește « 1. de a transmite spiritelor studioase știința modernă și metodele de investigație; 2. de a cerceta... natura lucrurilor în toate direcțiile, sporind cantitatea de lumină și adevăr a științei omenești; 3. de a îndruma spre stăpânirea și utilizarea naturii pe baza științei, dând posibilitatea unei profesii practice în societate »³⁾.

Dar prosperarea științelor, în specie a științelor noologice, este strâns legată de existența și buna funcționare a bibliotecilor moderne.

Pe la anul 1910 noua concepție despre rostul învățământului universitar devenise bunul comun al păturii culte, mai ales al corpului profesoral. Și structura studențimii era cu totul alta decât cu 25 de ani în urmă, după cum foarte frumos arată acest lucru Spiru Haret în 1910, într'un discurs rostit cu ocazia împlinirii a 15 ani dela întemeierea Fundației Carol I din București⁴⁾.

În fața acestei situații nu era decât firesc ca și Biblioteca, cea mai generală și totodată cea mai importantă instituție universitară, să fie supusă unei temeinice revizuirii și modernizării. În vremea aceea la universitatea din Iași se bucurau de mare vază o serie de profesori cari își făcuseră

studiile în străinătate, mai ales în Germania. Comisia bibliotecară, compusă din unii din acești profesori, între ei și profesorul de sociologie Dim. Gusti, fu însărcinată din partea colegiului universitar să examineze situația și să facă propuneri de îndreptare. Se întocmi un memoriu, care fu înaintat colegiului pe data de 20 Noembrie 1911. Acest memoriu, dat apoi și publicității¹⁾, era, după cum spunea redactorul principal, d-1 Gusti, o « constatare de fapt a stărei în care se află astăzi Biblioteca centrală din Iași ». Rezultatul constatării este însă înfricoșător de trist. Memoriul arată « că această bibliotecă nu este organizată, căci n'are local (nici pentru cărți, nici pentru cetitori și nici pentru administrație), n'are personal suficient ca număr și suficient pregătit, n'are buget îndestulător pentru cumpărare de cărți și personal. Dar chiar dacă Biblioteca din Iași ar fi fost bine organizată, n'ar fi putut funcționa în mod normal, căci n'are un catalog general de persoane și pe materii, n'are o bibliotecă uzuală,

Hajdeu ca bibliotecar

O adresă de reclamare a « depozitului legal »

n'are o sală de citire pentru reviste, n'are sistemul

¹⁾ Dimitrie Gusti, *Necesitatea reorganizării Bibliotecii Centrale de pe lângă Universitatea din Iași*. Iași 1913.

¹⁾ Dimitrie Gusti, *Intemeierea Bibliotecii și Seminarilor de pe lângă Universitatea din Iași*. Iași 1914, pag. 7.

²⁾ Discursul festiv e reprodus în *Anuarul Universității*. Iași 1904/5 pag. 3—4.

³⁾ L. c., pag. 8.

⁴⁾ În: *Fundația Universitară Carol I. Raport despre mersul Instituțiunii dela 1 Aprilie 1909—31 Martie 1910*. București 1910, pag. XI ș. u.

împrumutului cărților acasă, în sfârșit n'are un regulament în care să se prevadă exercitarea unui control sever în întrebuințarea cărților. Este tristă această constatare, căci Biblioteca Centrală din Iași este singura bibliotecă mare din Moldova și

rând prin faptul renunțării la tipul « bibliotecii de sală » (bibliotecii de prezență). În locul lui, preconizează acel tip de bibliotecă modernă care și-a găsit desăvârșirea teoretică prin genialul conducător al bibliotecii Muzeului Britanic din Londra, italianul A. Panizzi, iar desăvârșirea practică în a doua jumătate al secolului al XIX-lea în țările cu tehnică înaintată, în America și Germania.

Noul tip este o consecință a creșterii enorme a producției de cărți în decursul secolului al XIX-lea. El este dominat de ideea că atât stocul de cărți cât și administrația bibliotecară trebuie îndepărtate cu totul din sălile de lectură și instalate separat. Sala de lectură rămâne exclusiv la dispoziția cititorilor, cărora li se pune la îndemână « biblioteca uzuală » cu bibliografiile, enciclopediile și manualele mai mult căutate, pentru a se servi singuri de ele, eventual și ultimele numere din revistele curente. Stocul de cărți se depozitează în afara sălilor de citire, în magazii anume construite după crite-

rii strict tehnic-bibliotecare, spațioase, oricând în stare a fi mărite pentru mulțimea colosală de cărți ce intră într'o bibliotecă modernă.

Opus	Volume	1945
Roth, Stef. Ludw. Die Sprachenkämpfe in Dinstbüngen. Hienstadt 1842. Die 1. u. 2. Aufl. 1. u. 2. Aufl. 75 pag. 2. Aufl. 1. Aufl.	1	
Beize János Szózat a hazai, barokk, magyar nyelv történetéről. 13. Kiadás. Magyar nyelv.	1	
Manuscript german de... 1. Aufl. 75 pag. 2. Aufl.	1	
... 1945		

Eminescu ca bibliotecar.

Ultima foaie a unei consemnări de cărți făcută de Eminescu

este singura bibliotecă de care dispune Universitatea Iașană... Această stare de lucruri nu poate dăinui, căci ea pune Universitatea din Iași într'un grad de inferioritate vădită față de orice universitate din lume ».

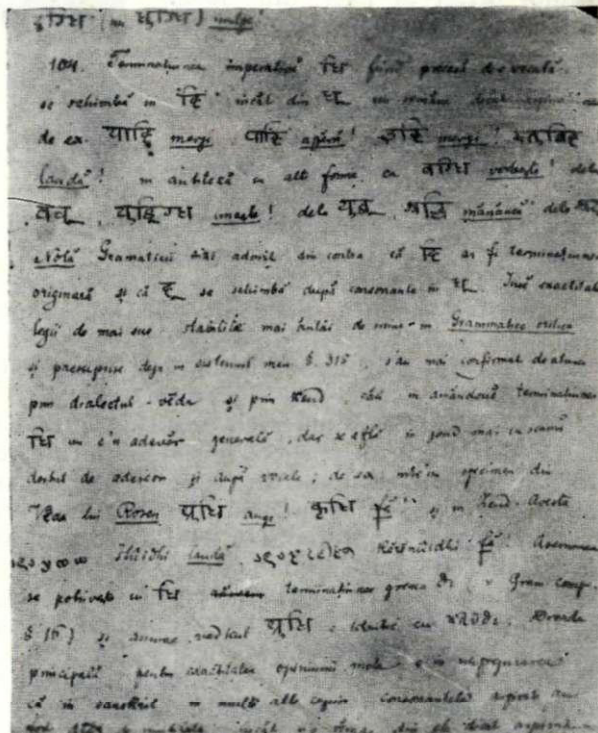
Urmare propuneri de îndreptare grupate pe de o parte într'un « Proiect de lege pentru organizarea Bibliotecii Universității din Iași » (elaborat de d-nii Philippide, Dimitrescu, Gusti, Myller și Rainer)¹⁾, pe de alta într'un sistem de nouă organizare a bibliotecii.

Corpul profesoral și forurile universitare, sesizate de alarma dată și cunoscând acum situația reală a frumoasei biblioteci, interveniră cu energie pentru îndreptarea relelor. Iarăș începu pentru Biblioteca din Iași o epocă de speranțe și așteptări ca și în preajma anului 1860. Universitatea dispunea de un fond propriu de o jumătate milion lei, sumă enormă pentru vremurile acelea, care sumă pare-se că intenționa să o utilizeze pentru nevoile Bibliotecii. Propunerile făcute de Comisia Bibliotecii găsiră asentimentul autorităților universitare.

Dat fiind că lucrările din acest timp au rămas, până în ziua de azi, punctul de plecare pentru toate încercările de refacere, se cuvine să le acordăm o atenție specială.

Amândouă proiectele sunt caracterizate în primul

¹⁾ Iași 1914. Retipărit cu unele modificări și o expunere introductivă de d-l G. Pascu, *Proiect de lege pentru Biblioteca Universității din Iași*. Iași 1914.

O pagină din gramatica sanscrită întocmită de Eminescu în timpul funcționării sale la Biblioteca Universității din Iași

Dacă pe vremuri bibliotecarul se temea de uzarea prea rapidă a cărților și le servia în consecință numai cu mari restricții, bibliotecarul modern tinde la o cât mai intensă circulare a cărților, chiar și cu riscul deteriorării lor. Pentru a-l apropia pe cetitor de cărți și a-i facilita utilizarea lor, biblioteca modernă posedă un sistem întreg de diverse cataloage — ca un minim: un catalog alfabetic pe nume de autori și un catalog pe materii, — în același timp și o întregă instalație tehnică pentru administrație, contabilitate, accesiune, lucrări bibliotecare și bibliografice, etc. Cu un cuvânt, biblioteca modernă este un organism extrem de complicat a cărui stăpânire nu cere numai calități științifice, ci și aptitudini tehnice și comerciale.

Inițiatorii reorganizării din 1914 își dădură seama poate de dificultățile teoretice ce avea să întâmpine planul lor de refacere; nu văzură însă destul de bine dificultățile practice care se puneau în calea lor, și nici nu era cu puțință să prevadă acel eveniment care avea să împiedice definitiv refacerea așa cum a fost plănuită, războiul.

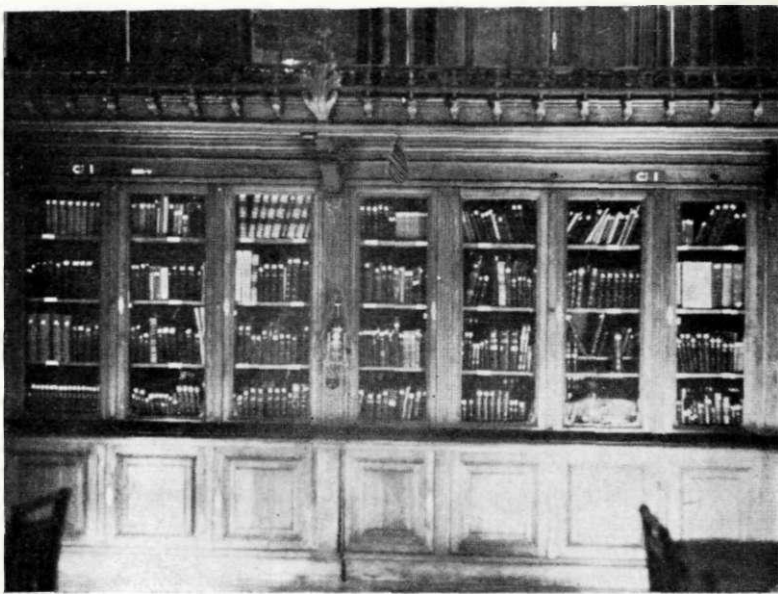
Intr'adevăr, regulamentul nou fu aprobat și promulgat prin decret regal Nr. 2271 din 9 Iunie 1916, scoțând biblioteca ieșană de sub regimul nefast al legii din 1864. «Biblioteca Centrală» deveni iarăș ce fusese mai înainte: bibliotecă universitară cu caracterul mai general al unei biblioteci de studii. Propunerile practice însă, ca: edificiu propriu, organizarea administrativă potrivită cu cerințele noului regulament, cataloage, pregătire bibliotecară a personalului, fonduri pentru înzestrarea Bibliotecii cu cele necesare: toate acestea și încă altele în plus au rămas baltă.

Dar războiul avu consecințe încă și mai grave pentru Bibliotecă.

După evacuarea Munteniei, Iașul fu inundat de refugiați, persoane particulare și autorități, care profitară în număr destul de mare de dispoziția noului regulament: acordarea de împrumuturi acasă. Serviciul împrumutului însă fu organizat de așa manieră încât Biblioteca în foarte multe cazuri rămase pentru totdeauna păgubase de cărțile împrumutate. În anul 1875 Eminescu fusese dat în judecată pentru lipsa a mai puțin de 200 volume — volume din care unele lipseau atunci de jumătate secol. Dar, în raportul directorului pe anul 1925, publicat în Anuarul Universității, numărul lipsurilor se ridică aproape la 30.000 volume¹⁾.

Cum s'a putut ajunge la o asemenea stare de lucruri?

Răspunsul la această întrebare îl dau o serie de rapoarte, jalbe, întâmpinări, păstrate în arhiva Bibliotecii. Motivele exterioare trebuie să le căutăm în urmările războiului mondial și în imposibilitatea de a corespunde îndatoririlor «depozitului legal» și cu caracter arhivar ale bibliotecii (îndatoriri pe care le prevedea și regulamentul din 1916). În anul 1922 legea depozitului legal fu extinsă și asupra noilor provincii. Zilnic năvăleau în bibliotecă zeci de volume și fascicole. Să se rețină spre exemplu că în 1928 s'au tipărit în România cca. 4000 cărți și vreo 2000 de periodice, pe cari biblioteca trebuia să le

Donația C. Hurmuzaki («Catalogul I»)

primească pe toate în dublu exemplar. Administrarea acestui vast material nu cerea numai un corp funcționăresc disciplinat și bine specializat, ci și un aparat tehnic în perfectă stare. Dar din nenorocire Biblioteca nu dispunea nici de unul nici de celălalt. Un lăudabil început fu realizat de către d-l P. Andrei, câțva timp director al Bibliotecii. Fără a schimba sistemul de administrare, d-sa așeză cărțile pe două rânduri în dulapuri, realizând astfel o considerabilă economie de spațiu. Dar aceasta era prea puțin. D-l Andrei însuși nu vorbea decât de 3—4 ani «cât ar mai putea funcționa această Bibliotecă înainte de a fi închisă»²⁾.

¹⁾ Cf. adresa directorului Bibliotecii către Comisia de conducere a Bibliotecii, reprodus în *Anuarul Universității Iași* 1924/25, pag. 113.

²⁾ L. c. pag. 113.

Cu câțiva ani în urmă se începuse și cu înlăturarea cataloagelor fixe, trecând la sistemul de catalogare pe fișe și punând bazele unui catalog alfabetic pe nume de autori precum și a unui catalog pe materii.

Ambele lucrări rămaseră însă neisprăvite. Cauzele au fost multiple. Pomenim aci în deosebi una: salarizarea cu totul disproporționată a personalului bibliotecar științific în raport cu colegii de ace-

Statuia lui Miron Costin dela Iași

laș rang dela alte biblioteci din țară și în raport cu personalul universitar în genere. Și astăzi încă directorul Bibliotecii din Iași este mai prost retribuit decât mecanicul universității, iar prim-bibliotecarul, funcționar titrat și cu 18 ani de serviciu, primește un salariu de 3600 lei lunar, adică aproximativ a treia parte din salariul colegului său dela biblioteca universității din Cluj.

Este explicabil din punct de vedere psihologic, dacă în asemenea condiții răvna și zelul de muncă al funcționarilor au lăsat de dorit. Lucrările rezultate depe urma schimbării sistemului

de catalogare — ce-i drept: o muncă uriașă — au fost lăsate în cea mai mare parte pe seama diurniștilor. Aceștia, ignorând disciplina severă și instrucțiunile numeroase pe care le implică profesia de bibliotecar, aveau să prezinte doar lucrări greșite din capul locului.

Cu toate că în anii buni, Ministerul sporise bugetul pentru materiale și cărți — în anii 1928 și 1929 alocația bugetară fu sporită la suma de 800.000 lei, la care se mai adaugă și sume speciale pentru diferite lucrări de reorganizare, — asupra Bibliotecii se lăsă totuș o atmosferă de fatalism, care își găsi expresia în darea de seamă a directorului pe anul 1926/27. Aci se spunea răspicat că « fără sală de lectură încăpătoare, fără săli de serviciu pentru funcționari, fără magazii și fără săli de rezervă, lectorii, cât pot încăpea, stau înghemuiți, funcționarii îs obligați să lucreze la mesele lectorilor, fiind tot timpul incomodați de public, cărțile, revistele și ziarele nu pot fi aranjate, iar servitorii nu pot supraveghea suficient pe lectori. Din această cauză inventarierea și catalogarea cărților, revistelor și ziarelor merge greu, aranjarea fișelor merge încet, consultarea Bibliotecii este anevoioasă, și se constată și lipsuri, și foarte curând nu vom mai putea pune în Bibliotecă niciun petec de hârtie »¹⁾.

S'a întâmplat apoi într'adevăr ceea ce prevestise d-l D. Gusti cu două decenii în urmă: pachete întregi de cărți erau aruncate fără a mai fi desfăcute, în subsoluri sau așezate prin colțuri dosnice pentru ca să nu se mai dea cu ochii de dânsule. La aceasta se mai adaugă un început de incendiu în Februarie 1932, apoi și o serie de neînțelegeri de ordin intern. Criza își atinse astfel apogeul.

Schimbarea situației surveni în vara anului 1932. Vechiul director, dându-și demisia, Comisia Bibliotecii luă hotărâri decisive. Renunțând la imposibil —, între altele și la frumosul vis al unei construcții proprii pentru Bibliotecă — s'a căutat să se realizeze posibilul. S'a abandonat, înainte de toate principiul nefast al bibliotecii de prezență (« Saalbibliothek ») și s'a hotărât crearea unei biblioteci de studii după modelul bibliotecilor universitare din Germania. Ca model servi minunata bibliotecă a Institutului de Economie Mondială a Universității din Kiel (Germania), creația învățatului Bernhard Harms și a d-lui Wilh. Güllich, unul din cei mai competenți specialiști în materie de biblioteconomie aplicată.

Dacă lucrările începute în 1932 vor putea fi duse la capăt, acest an va putea fi privit ca hotărâtor pentru istoria Bibliotecii. Este evident că nu toată lumea a fost încântată de inovațiile introduse. Nu vorbim de controlul sever « jignitor »,

¹⁾ G. Pascu în *Anuarul Universității din Iași*, pe anii școlari 1926—27 și 1927—28, pag. 249.

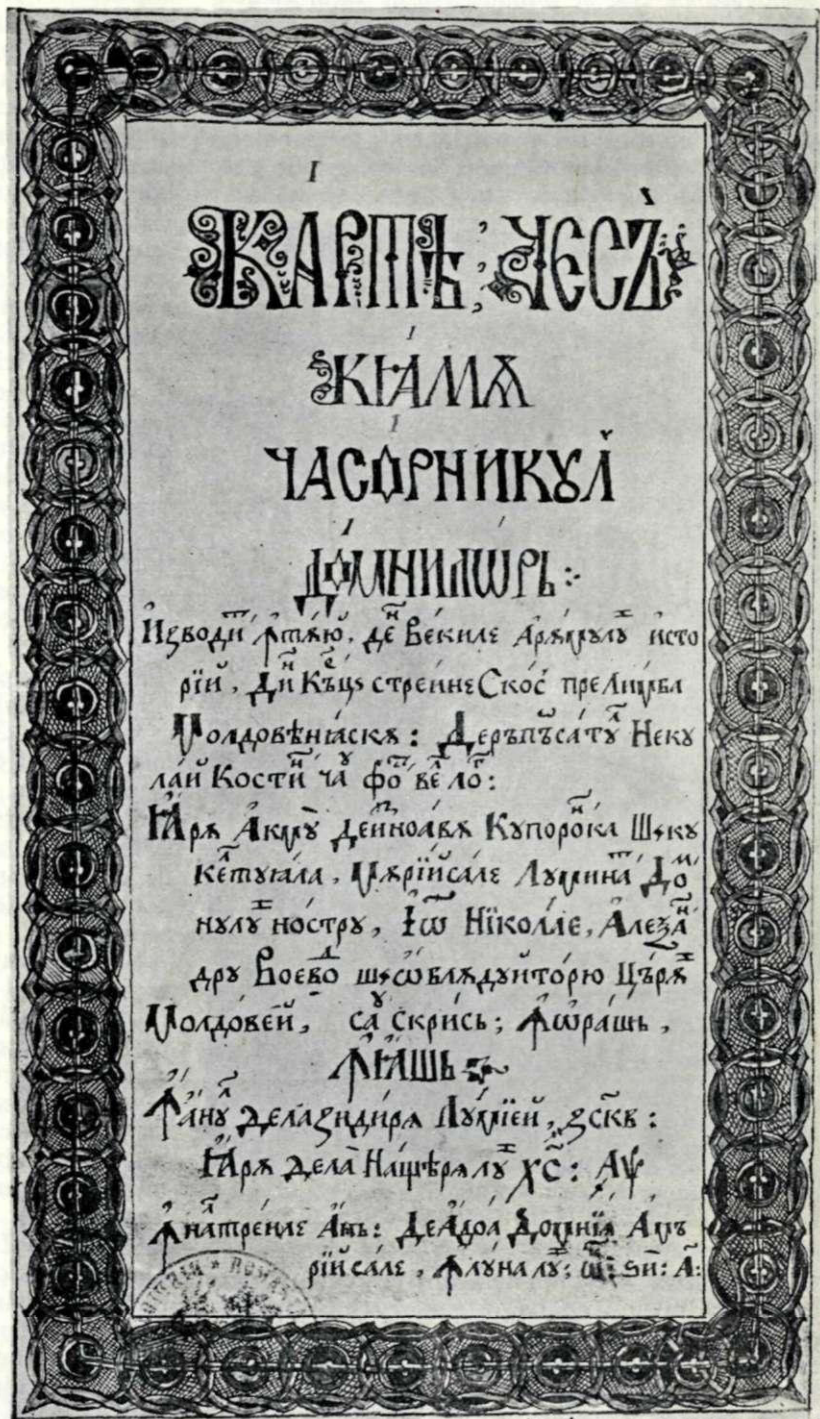

de interzicerea accesului liber la dulapuri și în fire, cel puțin într'atâta ca să poată face grosso deposite, prezentarea anticipată cu o jumătate de modo față cerințelor ce i se iveau din cercurile zi a buletinelor de lectură și de împrumut, limitarea numărului volumelor ce puteau fi împrumutate, fixarea duratei împrumuturilor și multe altele. În general, sistemul bibliotecii de prezență este mai plăcut pentru cetitori: numai că la Iași dăduse faliment complet.

Cu toate supărările însă, și cu toate că o parte din cetitorii Bibliotecii trecu la bibliotecile facultăților de drept și litere — de curând instalate în frumoase localuri noi — nici la Biblioteca Universității numărul lor nu a dat înapoi. Dimpotrivă, în 1933 el crescuse subit, cu aproximativ 10.000 față de anii precedenți: ceea ce arată pe de o parte că inovațiile au dat rezultate satisfăcătoare, pe de alta că în trecut administrația Bibliotecii lăsase de dorit; căci iată ce spune înțelepciunea bibliotecară: « O bibliotecă bine condusă arată o creștere regulată, liniștită a întrebuințării; o sporire pe sărite lasă a se bănuși greșeli de administrație »¹⁾.

Al doilea principiu adoptat de Comisia Bibliotecii pentru organizare a fost acela ca, în același timp, să nu se atace toate problemele ce se puneau. Ea și-a dat seama că mai folositoare decât risipirea puterilor în prea multe direcții este limitarea lor la un număr redus de lucrări, acelea însă de importanță primordială. Așa au rămas, deocamdată, deoparte o serie de operații, importante și ele, amintim numai: organizarea secției manuscrisurilor, ordonarea ziarelor, fișarea dubletelor, îndeplinirea conștiincioasă a obligațiilor impuse prin « depozitul legal » și multe altele, care trebuiau să rămână pe al doilea plan, pentru a nu periclita acel minim ce părea a putea fi realizat.

Intr'adevăr, chiar în timpul relativ scurt de mai puțin de doi ani, Biblioteca a început să-și revie

«Kartea ce să kiamă Ciasornicul Domniloru». Ms. Nr. 204 din anul 1714 (cel mai vechiu manuscris românesc al operei). Reprodus după fotografia d-lui N. Cartoian din «Revista Istorică Română»

studentilor și profesorilor cetitori. Aceasta bineînțeles totdeauna în cadrul posibilităților date

¹⁾ P. Ladewig, *Katechismus der Bücherei*. Leipzig 1922, pag. 39.

prin fondurile existente și sprijinul primit din partea autorităților universitare.

Despre acestea în capitolul ce urmează.

cărților și revistelor în posesiunea Bibliotecii poate fi evaluat numai cu aproximație. Majoritatea cărților face parte din grupul științelor noologice, bine reprezentate fiind mai ales filologia, istoria și științele de stat; științele exacte sunt în general slab reprezentate.

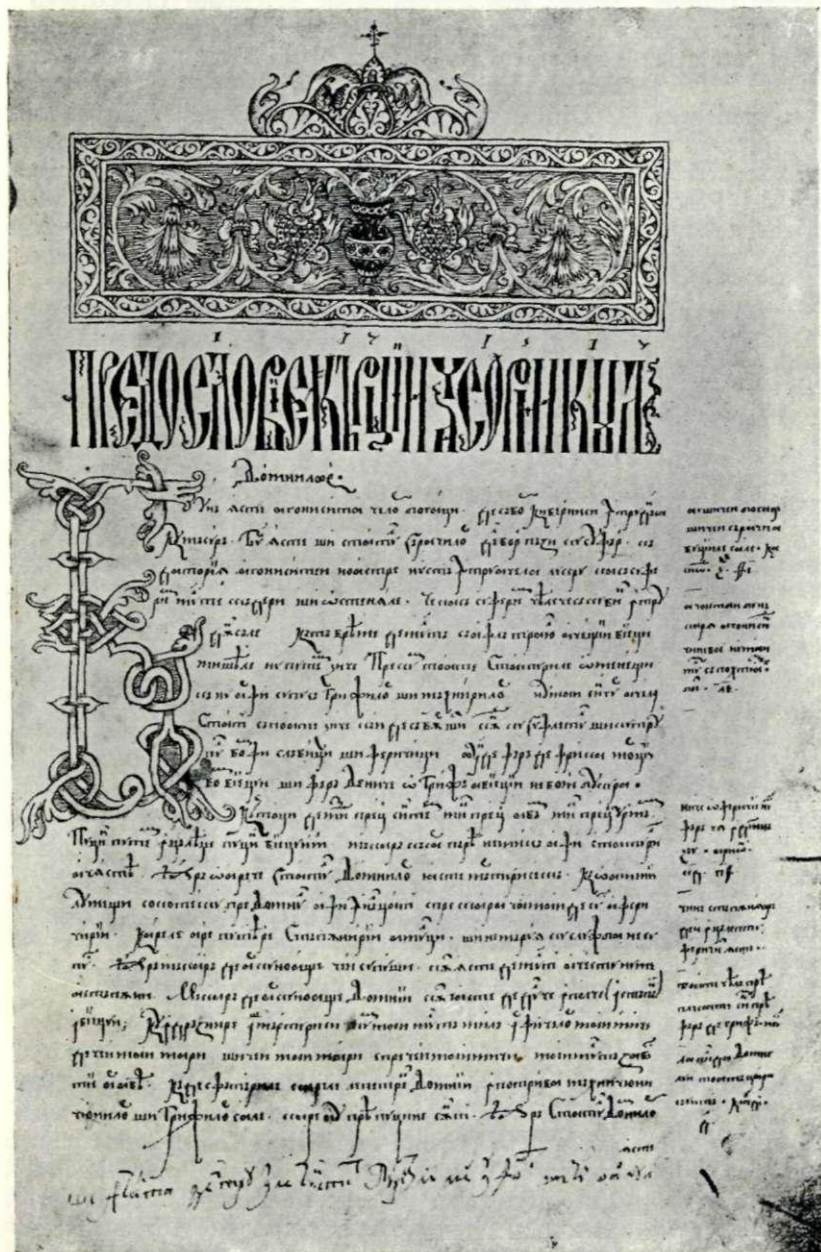
Biblioteca posedă cam 135.000 de cărți și broșuri tipărite în peste 300.000 de volume; trebuie însă menționat că în această sumă intră și un mare număr de scripte, care în bibliotecile occidentale trec la așa zisă «literatură moartă», și care, la dreptul vorbind, ar trebui să rămână afară din calcul.

În posesiunea Bibliotecii se mai găsesc cca 4000 de colecții de periodice și reviste, numărând cam 30.000 de volume. Colecțiile sunt însă, din păcate, cam descompletate. Până mai ieri nu am avut nicio singură colecție întreagă — dealtminteri, o situație semnalată de directorul de atunci al Bibliotecii (d-l prof. Andrei), încă de acum zece ani. Cu toate acestea, din punct de vedere bibliotecar, aserțiunea că revistele constituie avutul cel mai de seamă al bibliotecilor științifice moderne rămâne valabilă și pentru noi. Cu atât mai mult cu cât revistele științifice străine s'ar putea completa relativ ușor, cel puțin în parte. Biblioteca este relativ bine asortată cu reviste românești; numai că, aci lipsurile sunt și mai mari și mai greu de completat.

Un neajuns greu de înlăturat îl constituie însă faptul că abia o mică parte din stocul de cărți și reviste este până acum legată. Iată unde trebuie căutată una dintre cauzele de căpetenie ale relei întrețineri pomenite mai sus. În această privință repararea omiterilor trecutului impune Bibliotecii o considerabilă sarcină materială. Străduindu-ne a feri cărțile și mai ales revistele de peire, ne scoatem pentru moment din încurcătură, efectuând legături pro-

vizorii, totuși fără a permite ca volumele să devie impracticabile, prin aceasta. (Trebuie de relevat că mai toate legăturile ce s'au făcut în trecut sunt de toată soliditatea, de regulă în piele și pânză).

În ce privește broșurile, — îndeocomun o pastose a bibliotecilor, — am adoptat sistemul de

Ceasornicul Domnilor, manuscript din 1731.

Reprodus după fotografia d-lui N. Cartoian din «Revista Istorică Română»

IV. Starea și funcționarea actuală a Bibliotecii

1. SECȚIA CĂRȚILOR, PERIODICELOR ȘI ZIARELOR TIPĂRITE. — Neexistând inventare sistematic alcătuite pentru trecut, numărul

depozitare excelent și în același timp și ieftin al Doctorului Gŭlich dela biblioteca Institutului de Economie Mondială și Comunicație Maritimă d'n Kiel.

În anul 1934 s'a instalat chiar în corpul Bibliotecii o legătorie cu scopul de a efectua cu mai mare repeziciune cel puțin reparațiile și lucrările urgente.

Lipsindu-ne mâna de lucru, reorganizarea Bibliotecii nu a putut fi extinsă până în prezent și asupra ziarelor. Astfel că această secție se află și acum încă în starea din 1910, când d-l Pascu făcea constatarea că anumite ziare și reviste stau trântite în «pod, clae peste grămadă».

Biblioteca mai posedă un stoc de dublete și prisosuri, din care alimentează bibliotecile populare. O donație mai mare a fost făcută în anul 1919 bibliotecii orașului Chișinău. Se zice că s'ar fi cedat cam 15000 de volume, numărul precis nu se știe, deoarece nu s'au încheiat procese verbale de rigoare, operațiile de predare efectuându-se în mare grabă.

2. SECȚIA MANUSCRIPTELOR, STAMPTELOR, MONETELOR, HĂRȚILOR ȘI SIGILIIOR. — Secția, care după regulamentul Bibliotecii poartă denumirea de mai sus, nu cuprinde în realitate decât manuscrise și cărți rare, întru cât stampele, monetele, raritățile etc. au fost cedate, o parte în anul 1860 Muzeului de Pictură, iar alta în anul 1916, Muzeului de antichități¹⁾.

Colecția manuscriselor poate fi socotită bogată în opere privitoare la trecutul românesc, remarcabile din punct de vedere bibliofil și bibliografic (deși nu se poate compara, evident, nici pe departe cu colecția Academiei).

Din cele 325 de manuscrise ale Bibliotecii, 280 au caracter religios, restul fiind de ordin lingvistic, istoric, literar etc. După limbi cca 150 sunt scrise în românește, 40 în grecește, 35 în diferite limbi.

Dintre manuscrisele Bibliotecii cel mai important este «Ciasornicul Domnilor», opera inedită a lui Niculae Costin. Biblioteca posedă două copii, una din 1714, un volum în folio de 283 foi, legat frumos în piele, a doua mai recentă din 1731 ambele scrise îngrijit cu cerneală neagră, având frumoase inițiale și frontispicii executate în roșu.

Și ca fond ele prezintă importanță. D-l Cartoian, care s'a ocupat de aproape cu studierea acestei opere, ajunge la concluzia că manuscrisul din 1714 prezintă dintre toate copiile existente versiunea mai apropiată de originalul pierdut; dela această copie pleacă d-sa pentru a face comparația cu textul spaniol al lui Guevara și intermediarul latin.

Dintre celelalte manuscrise sunt de pomenit: colecția letopisețelor lui Grigore Ureche, Miron Costin, Niculae Costin care a servit lui Mihail Kogălniceanu la tipărirea letopisețelor Țării Moldovei; copia de pe letopisețul lui Ioan Neculcea scoasă tot de Mihail Kogălniceanu de pe copia

Cartea românească de învățatură dela praviile împărătești («Pravila lui Vasile Lupu»), Iași 1646

Post. Hurmuzachi; copii de pe letopisețele logofătului Vas. Damian și Tudose Dubău din 1716; copia letopisețului lui Miron Costin scrisă pentru logofătul Ioan Țiuilă în 1825; Popescu Radu, Letopisețul lui N. Costin pentru domnia I și a II-a a lui Niculae Mavrocordat în Moldova și Țara Românească (1755); Gherasim Arhimandritul, Istoria craiului Suediei Carol XII (Iași 1792); Hronica Românilor a mai multor neamuri, copie de Marcutia (Buda 1821), fost în posesia călugărului ardelean Gherman Vida și care a servit apoi la tipărirea ediției dela Iași ș. a.

Nu mai puțin bogată este biblioteca în tipărituri vechi, păstrate la aceeași secție, mai ales în tipărituri privitoare la vechea cultură moldovenească. Din acele cărți care s'au tipărit la Iași în epoca lui Vasile Lupu între 1641, data înființării

¹⁾ Vezi Muzeul de Antichități din Iași de d-l Orest Tăfrali în *Boabe de Grâu* 4, 1933, pag. 641 ș. u.

tipografiei, și 1647, când se tipărește ultima carte, Biblioteca posedă și anume prima tipăritură din Moldova, la care s'a lucrat doi ani de zile (1641—1643): « Carte românească de învățătură. . .

« Viața și Petrecerea Sfinților » a Mitropolitului Dosoftei. Iași 1682

din multe scripturi tâlmăcită, în limba slavo-românească pre limba românească» din 1643 (« Cazanica lui Varlaam »); « Șapte Taine ale besericii » din 1645 — cartea a fost cumpărată de Eminescu pe când era director al Bibliotecii, în urma unui raport amănunțit către Minister, care se află și astăzi la acte ; și « Cartea românească de învățătură dela pravilele împărătești » din 1646 (« Pravila lui Vasile Lupu »). A patra carte scoasă atunci, și anume: « Răspunsul la catehismul calvinesc » de mitropolitul Varlaam nu se mai găsește nici la Academie, care păstrează numai o copie recentă după un exemplar trimes la Moscova în timpul războiului.

Din epoca mitropolitului Dosoftei Biblioteca are « Psaltire a sfântului proroc David » din 1673 de « smeritul Dosoftei mitropolitul din Țara Moldovei » ș. a.; din epoca lui Antioh Cantemir

« Divanul sau Gâlceava înțeleptului cu lumea sau giudețul sufletului cu trupul », Iași 1698, prima carte tipărită a lui Dimitrie Cantemir.

O serie de tipărituri vechi de mare valoare provine din biblioteca vechii Mitropolii; ele au fost înșirate mai sus. Este de remarcat că în afară de tipărituri vechi cu privire la Moldova, Biblioteca posedă asemenea tipărituri privitoare la cultura românească din toate ținuturile. Așa deține d. e. două exemplare din Biblia dela București din 1688 (« Biblia lui Șerban Cantacuzino ») ș. a.

Tot din biblioteca vechii Mitropolii provin o seamă de tipărituri vechi din Ardeal. Așa avem: « Chiriacodromion sau Evanghelie învățătoare », Alba Iulia 1699. Iar din tipăriturile efectuate la Blaj, Biblioteca posedă dintre primele dela înființarea tipografiei, în parte în original, necunoscut de Bibliografia românească veche cum e: Strastnic. Blaj 1753. Din cele cunoscute posedă pe cele mai importante tipărite pe vremea episcopului Petru Pavel Aaron și Bob.

Din biblioteca vechii Mitropolii au mai trecut, în sfârșit, în proprietatea Bibliotecii principalei părinți ai bisericii răsăritene și apusene, mai toate datând din secolele 17 și 18, tipărite la Paris, Roma, Veneția, Lipsca.

Cu părere de rău trebuie constatat că starea acestor manuscrise și cărți rare este în general rea. Nemulțumitoare este și utilizarea și despuierea științifică a acestui tezaur de manuscrise de o valoare atât de mare pentru filologia românească. Dela 1860 încoace numai în mod excepțional se mai găsece savanți cari să se ocupe cu asemenea lucrări. Așa d-l N. Cartojan a utilizat, decurând, pentru lucrările sale asupra Ceasornicului Domnilor, și manuscrisele ieșene ¹⁾.

Secția manuscriptelor fiind puțin frecventată, reorganizarea lor a fost lăsată pentru mai târziu.

3. CATALOAGELE BIBLIOTECII. — Problema cataloagelor a format de mult un punct nevralgic pentru Biblioteca din Iași; încă Hajdeu se plânge în anul 1860, că, din cauza măririi Bibliotecii, cataloagele devin « cu totul îngreuitoare și mai cu neputință de a le ținea în bună stare », propunând înființarea unui catalog alfabetic pe numele autorului, « de pe care cu mare înlesnire se poate face unul științific ». Dela Hajdeu și Eminescu și până în zilele noastre, în actele Bibliotecii, revine mereu dorința după cataloage noi și bine organizate.

Implinirea acestui deziderat s'a tot amânat însă, după cum am relatat, până în preajma războiului.

¹⁾ N. Cartojan, « Ceasornicul Domnilor » de N. Costin și originalul spaniol al lui Guevara în Revista Ist. Română, vol. 3 (1933) ș. u. — D-l Cartojan a avut bunătatea a ne permite reproducerea clișeele dela pag. 276 și 277.

În răstimp s'a continuat a se lucra cu cataloagele fixe, descrise mai sus. Numărul acestora este de 16 în 22 volume. Cea mai mare parte dintre ele sunt atât de murdare și de zdrențuite, încât le-gătorul însărcinat cu repararea lor exterioară privește această lucrare ca o adevărată corvoadă.

Sub stimulul regulamentului din 1916 s'a început transcrierea cataloagelor fixe pe fișe mobile, format 85 × 110 mm (trebuie amintită aci și încercarea de întocmire a unui « catalog unitar » pe fișe model sistem « Borgeaud », format 105 × 118 mm, abandonat însă curând).

Această lucrare fiind executată de către diurniști și studenți fără priceperea necesară, valoarea ei bibliotecară fu foarte problematică. În consecință noul catalog multă vreme nu fu întrebuințat aproape deloc de către cetitori. În anul 1932, el a format obiectul de căpetenie al preocupărilor de refacere: după o revizie generală, fură completeate fișele prea sumare sau greșite, apoi fură introduse vreo 20000 de fișe scrise încă de mai de mult și alte vreo 8000 fișe de trimitere; în sfârșit, toate fișele — 150.000 — care din cauza confecționării lor defecte, se imobilizaseră în cazare, fură scoase, perforate și tăiate din nou. În Sept. 1933 lucrările acestea fiind terminate, catalogul fu pus la dispoziția cetitorilor sub numele de « catalog provizor ». De atunci încoace, cu toate lipsurile sale, la înlăturarea cărora se lucrează treptat, a dat rezultate destul de bune, — și trebuia să le dea, căci este singurul catalog pus în permanență la îndemâna cetitorilor.

Paralel cu preocupările de continuare și completeare a catalogului provizor merg lucrările de întocmire a unui nou catalog alfabetic pe autori, pe fișe format internațional 75 × 125 mm. Ca principiu de alcătuire ne servesc « Instrucțiuni (le) pentru cataloagele alfabetice » ale Bibliotecii de Stat din Prusia, cari reprezintă astăzi — dacă facem abstracție de bibliotecile americane — cea mai răspândită normă bibliotecară; în același timp aplicând aceste « Instrucțiuni », avem și posibilitatea de a participa mai târziu la « Berliner Titeldrucke », de unde va rezulta nu numai o ușurare, în ceea ce privește cuantumul de muncă ci, totodată, și o fundare absolut sigură a operațiilor catalogării.

Pentru catalogul pe materii nu există norme atât de categorice ca pentru cel alfabetic. Sistemul decimal, indiferent dacă pe cel original al lui Dewey sau pe cel dela Bruxelles, nu ne-am putut decide să-l adoptăm. De aceea, pentru catalogul periodic, ne-am decis pentru un sistem simplificat, lucrând în același timp și la un catalog analitic.

Resimțim mult lipsa unui catalog corporativ și administrativ, care să ne facă posibil a corespunde în toate obligațiilor ce incumbă Bibliotecii de pe urma depozitului legal.

Pentru periodice nu au existat altădată nici registre nici cataloage (unele rudimente de acest fel, găsite într'o stare deplorabilă, sunt puse la îndemâna funcționarilor, care le întrebuințează de nevoie). Pentru ca funcționarii de resort să se poată orienta cât de cât, s'a compus în cursul anului 1933 un catalog topografic interimar cu indicațiile strict necesare, care cuprinde și ziarele. În primăvara anului 1934, s'a trecut în sfârșit, după multe târăgăneli din cauza lipsei de fonduri, de dulapuri pentru depozitare, registre, fișiere, fișe, etc., la înregistrarea definitivă a revistelor și implicit la alcătuirea unui catalog topografic destinat cetitorilor.

În sfârșit, ar mai fi a se menționa confecționarea unor cataloage și cartoteci administrative, necesare funcționarilor pentru serviciul intern, așa cum se găsesc în orice bibliotecă mai mare ¹⁾.

4. ADMINISTRAȚIA ȘI LOCALUL.— Incepând cu anul 1932, administrația Bibliotecii

« Cartea românească de învățătură, dumenecele preste an ». (« Cazania lui Vârlan »). Iași 1643.
Evanghelia la Dumineca Floriilor: Intrarea în Ierusalim.

a suferit și ea o transformare, condiționată de renunțarea la tipul bibliotecii de prezență.

¹⁾ Cataloagele tipărite ale Bibliotecii — catalogul Gusti și Cătănescu — s'au pomenit mai sus.

Prima chestiune pusă pe tapet în legătură cu această transformare a fost problema localului. S'a renunțat pentru moment, la ideea unei clădiri

Desen colorat de mână dintr'o tipăritură Jansson-iană. Amsterdam, 1657

proprii. Avem în schimb speranța că vom ocupa unele încăperi devenite libere în urma mutării a două facultăți din corpul vechii clădiri universitare. Până în prezent așteptările noastre nu s'au realizat. Am reușit în schimb, cu sprijinul rectorului și al Senatului Universitar — ne mai lipsește acum doar concursul Ministerului — să amenajăm, în vechiul nostru local, cinci cămăruțe mitite pentru funcționari. Toate sunt însă neîn-căpătoare. Apoi mai e și inconvenientul că unele dintre servicii (de ex. serv. catalogării și acela al accesiei) care, din cauza conexului dintre lucrări, ar trebui să fie instalate perete în perete, sunt totuș nevoite să comunice între ele pe distanță de mai multe sute de metri. Sperăm însă că această situație se va schimba în avantajul nostru, imediat ce noua aripă a palatului universitar va putea fi ocupată în întregime.

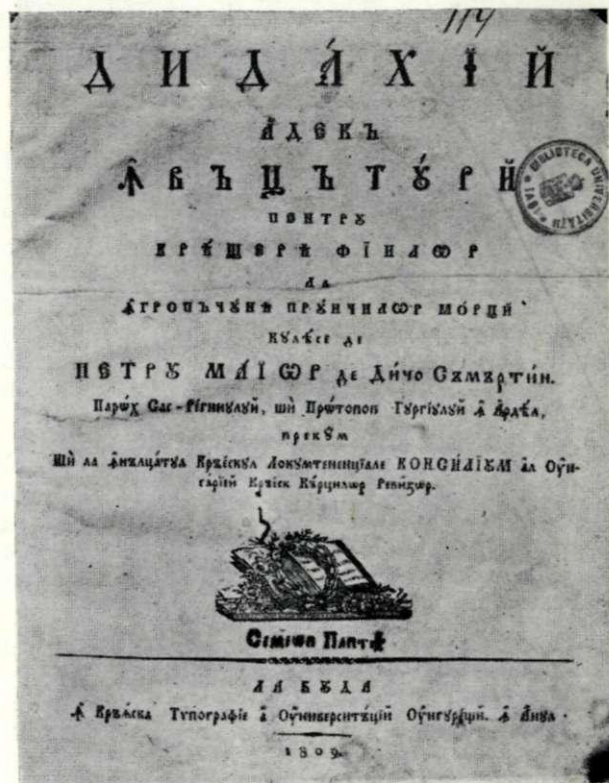
În ce privește instalarea stocului de cărți și periodice ale Bibliotecii s'a ajuns până acum la următoarele soluții: periodicele au fost depozitate într'un subsol destul de încăpător; dubletele, care zăceau până acum clae peste grămadă în acelaș subsol (bașcă), fură depuse subt galeria Aulei;

numai pentru ziare nu s'a putut găsi până acum un loc potrivit.

Pentru rest va fi suficient localul de până acum, după ce se va fi dus la bun sfârșit redepozitarea pe format-mărime, adoptată după modelul din Kiel — o lucrare care poate însă să mai dureze zeci de ani.

Dar trebuie să adăugăm că toate depozitele Bibliotecii au un caracter provizoriu; toate au spre exemplu rafturi de lemn, pe care le construiesc din 1932 servitorii Bibliotecii transformați în tâmplari; apoi toate sufăr de lipsă de lumină și aer. Nici măcar lumină artificială (care în unele locuri trebuie să ardă toată ziua) nu avem suficientă, deși o considerabilă parte din fondurile Bibliotecii au fost investite în instalații de tot felul. În depozite domnește veșnic un semi-întuneric, astfel că volumele nu pot fi servite uneori decât cu lămpi de buzunar. Această situație este cu totul insuportabilă.

În ce privește acordarea de fonduri pentru Bibliotecă, Ministerul este, din nefericire, mai

Petru Maior: Didaxii adekă Invățături... Buda 1809

mult decât econom. Curba reducerilor a fost aplicată în mod de-a-dreptul brutal tocmai în anii 1932 și 1933, ani decisivi pentru reorganizarea Bibliotecii. Pe când celorlalte biblioteci universitare din țară li s'a lăsat de bine de rău o pătrime

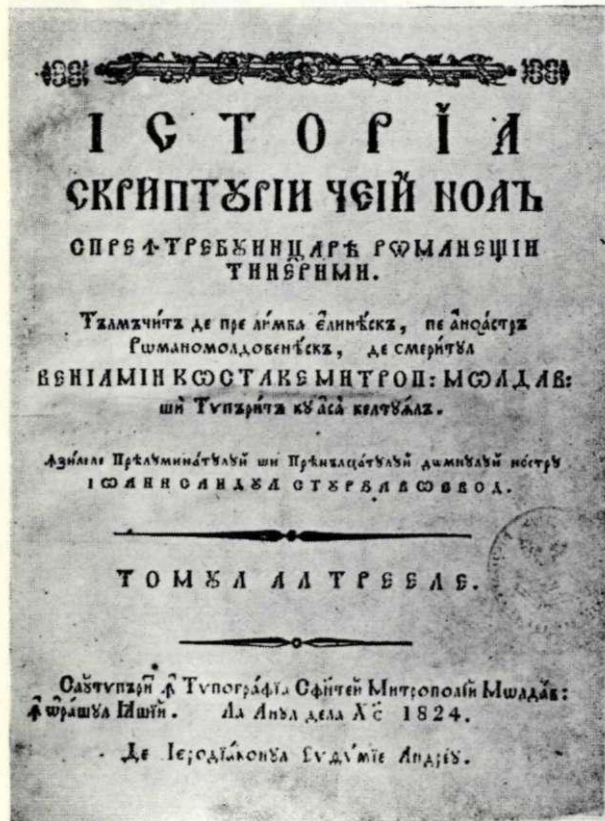

din suma de 800.000 lei pe care o primeau altădată, alocația Bibliotecii noastre fu redusă la suma derizorie de 60.000 lei anual. Dacă fiecare cetitor al Bibliotecii nu ar necesita decât un leu și 50 bani spese de regie anual — în raport cu condițiile speciale ale Bibliotecii noastre costă în realitate mai mult, — atunci cei 40.000 de cetitori ar înghiți alocația bugetară, fără ca să se fi achiziționat nicio singură carte sau revistă.

Este de așteptat ca Ministerul să se sesizeze de această situație, acordând Bibliotecii din Iași cel puțin un tratament de egalitate, dacă nu unul de preferință (pe care și-l revendică din mai multe motive), față de universitățile celorlalte provincii. Înainte de toate va fi necesar să se acopere o datorie externă de aproximativ 350.000 lei, contractată în anii 1927—31, datorie care cu niciun chip nu va putea fi achitată din cei 60.000 lei anual.

În ultimul an, Universitatea ne-a venit în ajutor cu mijloace proprii. Dar aceste mijloace se dovedesc a fi insuficiente, avându-se în vedere că

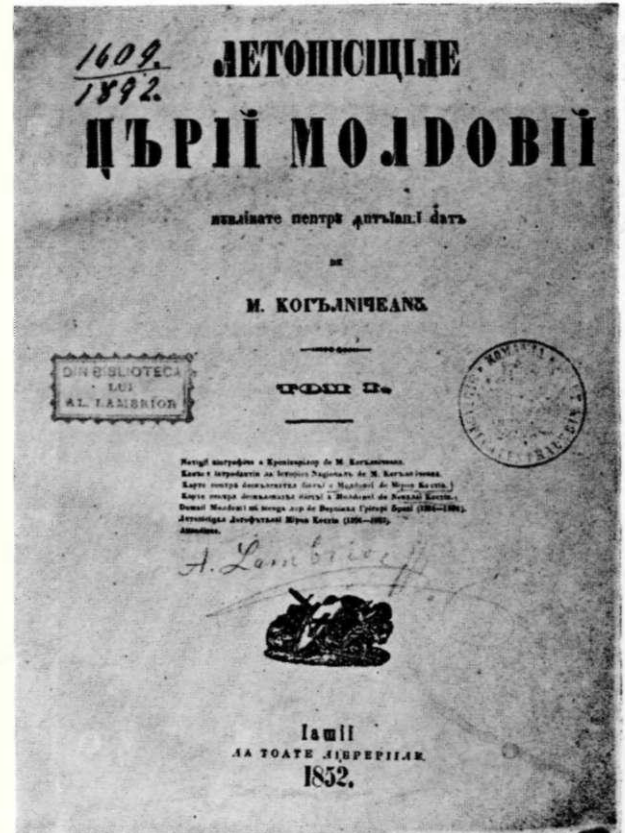
ultimele decenii, lumea a devenit sceptică și nu mai vrea să creadă în refacerea Bibliotecii din Iași.

Veniamin Kostake, Mitropolitul Moldovei: Istoria Scripturii cea noă. Iași, 1824.

întreaga instalație de administrare a Bibliotecii nu este a se reorganiza — căci ea este inexistentă — ci trebuie înfăptuită din nou.

Iată însă că, datorită experiențelor făcute în

M. Kogălniceanu: Letopisețele Țării Moldovii. Iași, 1852.

Așa se explică tendința ce există chiar în sânul Universității ieșene de a îndopa bibliotecile Facultăților în dauna Bibliotecii Universității. Nu se poate tăgădui că această tendință — atât de greșită, dacă se privește mai dela distanță — se remarcă de aproximativ zece ani din ce în ce mai mult. Există în Iași facultăți care pot cheltui pentru bibliotecile lor multiplul sumelor ce se dau Bibliotecii Universității. Desigur, concepția aceasta va fi părăsită abia atunci când aceste biblioteci astăzi încă mici vor crește și vor deveni (vorba lui Hajdeu din 1860): « cu totul îngreuitoare și mai cu neputință de a le păstra în bună stare »... Căci înjgheburile și administrarea unei biblioteci mici este o chestie de bun simț. Conducerea unei biblioteci mari cere specializare științifică, tehnică și comercială într'un echilibru care se întâlnește foarte rar (nu numai la noi).

5. FRECVENTAREA BIBLIOTECII ȘI STATISTICA CETITULUI. — Prin diverse împrejurări, ba chiar și dela tribuna Parlamentului, lipsurile și insuficiențele Bibliotecii din Iași au fost divulgate la toată lumea. Nimic mai logic

decât deducția că nu prea se vor fi îmbulzind cetitorii la această bibliotecă.

Statistica arată însă contrariul, ceea ce dovedește pe deoparte necesitatea bibliotecilor pentru Iași (sau mai bine zis pentru Moldova); iar pe de altă parte, zelul de cultivare al tineretului.

Iată numărul cetitorilor pe ultimii zece ani:

1924/25	15.650
1925/26	15.251
1926/27	26.416
1927/28	25.001
1929	21.651
1930	25.120
1931	24.108
1932	26.528
1933	37.334
1934 (6 luni)	29.630

E delă sine înțeles că cetitorii se înghesuiesc mai ales în timpul anului școlar. (Noemvrie, Decembrie, Februarie și Martie sunt lunile cu frecvențele mai mari). În lunile de iarnă media zilnică a cititorilor este aproximativ 200; în timpul vacanțelor prea frumoasa sală de citire este aproape goală. Instalarea unui număr așa de mare de lectori «de sezon» este destul de dificilă. Am mai câștigat locuri scoțând din sala de lectură — în 1932 — vitrinele rarităților cedate — în 1916 — Muzeului de Antichități și adăogând la cele 72 de locuri câte au fost înainte încă 48. Iar prin mutarea cabinetului directorial s'a câștigat loc pentru o sală de lectură pentru profesori, s'au mai instalat două vitrine pentru reviste, în care se expune ultimul număr a 180 de reviste curente de toate specialitățile și în diferite limbi. Lectorii dau acestor reviste o atenție îmbucurător de mare.

Despre consultarea cărților ne lămurește următorul tablou, compus după indicațiile statistice, din lunile Octomvrie 1933 până în Martie 1934 (inclusiv):

	S'a împrumutat acasă		S'a servit în sala de lectură		S'a consultat în sala de lectură	
	Numărul operelor	Numărul volumelor	Numărul operelor	Numărul volumelor	Numărul operelor	Numărul volumelor
Cărți	1.376	1.614	4.498	4.654	15.529	16.248
Periodice	145	221	388	2.158	922	3.513
Total	1.521	1.835	4.886	6.812	16.451	19.761

6. RAPORTURILE ȘI SCHIMBUL CU ALTE BIBLIOTECI. — Cu celelalte biblioteci din țară și străinătate, Biblioteca noastră întreține relații normale. Din timp în timp împrumutăm și primim cărți în împrumut. Bibliotecile din țară cu care corespundăm sunt: Biblioteca Academiei Române, Biblioteca Fundației Universitare Regele Carol I și Bibliotecile Universităților din Cluj și Cernăuți, Biblioteca Brukenthal din Sibiu. Printre cele străine numim Bibliotecile din: Cracovia, Lemberg, Breslau, Berlin, Wiesbaden, Budapesta, Debretin etc.

Schimburi facem cu mai multe biblioteci și instituții din țară și din străinătate.

În ce privește donațiile ce se fac Bibliotecii noastre amintim cu deosebită recunoștință pe cele primite din partea Ministerelor de Externe ale Franței, Italiei și Cehoslovaciei, care nu ne trimit numai cărți, ci mai ales ne pun la dispoziție în mod curent o serie de reviste de mare preț pentru noi.

Fundația Carnegie pentru pacea internațională și Societatea Națiunilor trimit în mod regulat din publicațiile lor, tot așa și diferite universități și instituții universitare din Statele Unite, Ungaria, Japonia etc.

* * *

Cu ocazia deschiderii solemne a cursurilor la Universitatea Mihăileană din Iași, în ziua de 1 Noemvrie 1933, M. S. Regele, însoțit de Alteța Sa Regală Principele Nicolae și de o suită strălucită de miniștri, subsecretari de stat, și reprezentanți superiori ai armatei, a vizitat și Biblioteca Universității din Iași, rămânând, în mod vădit, plăcut impresionat. Iar în mesajul rostit în fața studențimii adunată în aula Universității, M. S. a declarat textual:

«Iașul trebuie să devie capitala culturii românești. Cunoșc de aproape greutățile în care se sbate Universitatea Mihăileană și vă pot asigura că voi purta toată grija trebuincioasă pentru a ușura, pe cât vor permite mijloacele, această stare de lucruri spre a face aici un focar model al culturii românești...

Nu trebuie să mai insistăm asupra rolului, care îi revine Bibliotecii Universității în realizarea acestui program regal.

De ar rămâne cuvântul regesc adânc întipărit în inimile tuturor aceluia care poartă grija și răspunderea acestei instituții de importanță covârșitoare pentru cultura românească!

KARL KURT KLEIN

Conferențiar la Facultatea de Litere
Directorul Bibliotecii Universității
din Iași